

ԼԵՌՆԱՅԻՆ ԴԱՐԱԲԱԴԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Չ Ե Կ ՈՒ Յ Ց

ԶԲՈՍԱՇՐՋՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ
ԱՆՑԿԱՑՎԱԾ ԸՆՏՐԱՆՔԱՅԻՆ
ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ
Հոկտեմբեր 2013թ.

Թողարկման պատասխանատուներ՝

ԼՂՀ վիճակագրության
պետական խորհրդի անդամ
Ս. Հարությունյան

ԼՂՀ ԱՎԾ աշխատակազմի
ԱԱԳՎՀ բաժնի պետ
Գ. Գաբրիելյան

ԼՂՀ ԱՎԾ աշխատակազմի
ՀՍ բաժնի պետ
Ի. Մելքումյան

Հեռախոս՝ 94-40-19

Էլեկտրոնային փոստ՝ artsakhstat@karabakh.net

Ինտերնետի էջ www.stat-nkr.am

Թուղթ օֆսեթ 1: Չափսերը՝ 21x29,7: Տպաքանակը 30 օրինակ:

Հանձնված է տպագրության 2013թ. հոկտեմբերին

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1.	ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ.....	4
2.	ԶԲՈՍԱՇՐՋՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏԻ ՆՈՐՄԱՏԻՎ-ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ.....	5
3.	ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ ԵՎ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ.....	10
4.	ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ.....	10
5.	ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐԳՅՈՒՆՔՆԵՐԸ.....	11
5.1.	Զբոսաշրջիկների աշխարհագրական բաշխվածությունը.....	11
5.2.	Զբոսաշրջիկների սեռատարիքային բաշխվածությունը.....	14
5.3.	Զբոսաշրջիկների բաշխվածությունը ըստ ճանապարհորդության նպատակների.....	16
5.4.	Զբոսաշրջիկների նախընտրությունը ըստ կացարանի տեսակների.....	21
5.5.	Հարցմանը մասնակցած զբոսաշրջիկների ճանապարհորդության կազմակերպման ձևերն ու ծախսերը	25
5.6.	Զբոսաշրջիկների գնահատականը ԼՂՀ զբոսաշրջության միջավայրի վերաբերյալ	30
ՀԱՎԵԼՎԱԾ	Հետազոտության հարցաթերթերը և դրանց լրացման հրահանգը.....	34

1. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

2013 թվականի Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության պետական վիճակագրական աշխատանքների ծրագրի համաձայն վարչական վիճակագրական համակարգի կատարելագործման միջոցով զբոսաշրջության իրական գնահատականի ներկայացման, զբոսաշրջության ոլորտի տվյալների բազայի ընդլայնման և ամբողջականացման նպատակով 2013թ. հուլիս-օգոստոս ամիսներին Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ազգային վիճակագրական ծառայության կողմից անց է կացվել ընտրանքային հետազոտություն:

Հետազոտությամբ նախատեսվել է ստանալ տեղեկություններ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն ժամանողների և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունից մեկնողների վերաբերյալ, մասնավորապես ժամանողների(մեկնողների) երկրների աշխարհագրության, տարիքային խմբերի, ճանապարհորդության հիմնական նպատակի, ճանապարհորդության ժամանակ կատարված ծախսերի չափերի և կառուցվածքի, ստացած ծառայությունների որակի և գների մատչելիության, Արցախի զբոսաշրջային գրավչության վերաբերյալ կարծիքների և այլնի մասին:

Հետազոտությամբ ընդգրկվել են հանրապետության զբոսաշրջային հետաքրքրություն ներկայացնող պատմական, մշակութային, բնական գրավչության հիմնական օբյեկտներն ու հյուրանոցները՝ ընդգրկելով հանրապետության մայրաքաղաքը և բոլոր շրջանները: Ընդհանուր առմամբ հարցազրուցավարների կողմից լրացվել են 272 ժամանողների և 574 մեկնողների հարցաթերթ:

Հետազոտությունն իրականացվել է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության վիճակագրության պետական խորհրդի 2013թ հուլիսի 2-ի N16-Ա որոշմամբ հաստատված ժամանողի և մեկնողի հարցաթերթերի միջոցով (հավելված):

Ձեկույցը նախատեսված է սպառողների լայն շրջանակի համար, կարող է օգտակար լինել զբոսաշրջության ոլորտի զարգացման ծրագրեր կազմողների, բնագավառում քաղաքականություն մշակողների, բնագավառում գործունեություն իրականացնող գործարարների, ինչպես նաև ոլորտում ուսումնասիրություններ իրականացնողների համար:

ԼՂՀ ազգային վիճակագրական ծառայությունը շնորհակալություն է հայտնում բոլոր ռեսպոնդենտներին(տեղեկատվություն տրամադրողներին), որոնց կողմից լրացված հարցաթերթերի վրա է խարսխված սույն զեկույցը և ողջունում նրանց, ինչպես նաև զեկույցի բոլոր օգտագործողների արձագանքներն ու առաջարկությունները վերոհիշյալ նկատառումներով վիճակագրական հրապարակումների հետագա կատարելագործման համար:

ԼՂՀ ազգային վիճակագրական ծառայություն

Պայմանական նշաններ

երևույթը բացակայում է	-
չնշին մեծություն	0.0
ցուցանիշը չի հաշվարկվում	X
Առանձին դեպքերում բաղադրիչների գումարի և արդյունքի միջև աննշան տարբերությունները բացատրվում են տվյալների կլորացմամբ:	

2. ՋԲՈՍԱՇՐՋԱՅԻՆ ՈԼՈՐՏԻ ՆՈՐՄԱՏԻՎ-ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում զբոսաշրջային գործունեությունը կարգավորվում է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքով, «Զբոսաշրջության և զբոսաշրջային գործունեության մասին» Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրենքով, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության այլ օրենքներով և իրավական ակտերով:

Զբոսաշրջության բնագավառում պետական քաղաքականության հիմնական **սկզբունքներն են՝**

- 1) ճանաչել զբոսաշրջությունը՝ որպես տնտեսության գերակա ճյուղ,
- 2) աջակցել զբոսաշրջային գործունեությանը և դրա առաջնային ուղղությունների զարգացման համար ստեղծել բարենպաստ իրավական, տնտեսական և կառուցվածքային պայմաններ,
- 3) սահմանել զբոսաշրջության զարգացման գերակա ուղղությունները,
- 4) իրականացնել Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության՝ որպես զբոսաշրջության համար բարենպաստ երկրի նկարագրի ձևավորումը,
- 5) ստեղծել պայմաններ զբոսաշրջիկների, զբոսաշրջային գործունեության սուբյեկտների օրինական շահերի և իրավունքների պաշտպանությունն իրականացնելու համար,
- 6) իրականացնել զբոսաշրջության բնագավառում միջազգային համագործակցության զարգացման ապահովումը,
- 7) աջակցել զբոսաշրջային գործունեության սուբյեկտների կողմից օրենքով սահմանված կարգով ստեղծված հասարակական միավորումներին:

Զբոսաշրջության բնագավառում պետական քաղաքականության հիմնական **նպատակներն են՝**

- քաղաքացիների զբոսաշրջության ընթացքում ծագած իրավունքների ապահովումը,
- զբոսաշրջային այնպիսի համակարգի ստեղծումը, որը բավարարում է ճանապարհորդություն իրականացնող քաղաքացիների պահանջմունքները, նպաստում է նոր աշխատատեղերի ստեղծմանը, պետության և նրա քաղաքացիների եկամուտների ավելացմանը, միջազգային կապերի զարգացմանը, զբոսաշրջային գրավչություն ունեցող ռեսուրսների և շրջակա միջավայրի պահպանմանը, պատմամշակութային ժառանգության և բնության ռացիոնալ օգտագործմանը,

- Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում առաջնային զարգացման ենթակա բնական, սոցիալ-մշակութային և առողջարանային ռեսուրսներով հարուստ զբոսաշրջային տարածաշրջանների և (կամ) կենտրոնների զարգացման ապահովումը:

Զբոսաշրջության ոլորտում պետական քաղաքականության գերակա ուղղություններ են ներգնա և ներքին զբոսաշրջության զարգացումն ու աջակցումը:

Զբոսաշրջության ոլորտում պետական քաղաքականությունն իրականացվում է՝

- 1) զբոսաշրջիկների իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանության, ինչպես նաև նրանց անվտանգությունն ապահովելու միջոցառումների իրականացման,
- 2) զբոսաշրջային համակարգում լիցենզավորման, որակի համակարգի ներդրման, ստանդարտացման,
- 3) զբոսաշրջության նպատակով Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն մուտքի և ելքի կանոնների սահմանման,
- 4) ձևավորված զբոսաշրջային արդյունքը ներքին և արտաքին զբոսաշրջային շուկաներում ներկայացնելու գործին աջակցման,
- 5) զբոսաշրջության բնագավառում պետական նպատակային ծրագրերի մշակման և իրականացման նպատակով ֆինանսավորման,

6) զբոսաշրջային համակարգում ներդրումային բարենպաստ միջավայրի ձևավորման,

7) զբոսաշրջային համակարգի կադրային ապահովման,

8) հարկային քաղաքականության,

9) զբոսաշրջային համակարգի գիտական հետազոտությունների զարգացման,

10) միջազգային զբոսաշրջային միջոցառումներին հայրենական զբոսաշրջային համակարգի տնտեսավարող սուբյեկտների և զբոսաշրջիկների մասնակցության աջակցման և համապատասխան ներկայացուցչական ենթակառուցվածքների ձևավորման,

11) միջազգային զբոսաշրջության և դրան հարակից ոլորտների վերաբերյալ տեղեկատվության ստացման ու հրապարակման, ինչպես նաև խորհրդատվության տրամադրման և այլ միջոցներով:

Ոլորտում կիրառվող հիմնական հասկացությունները ներկայացվում են ստորև.

զբոսաշրջություն՝ ճանաչողական, հանգստի, առողջարարական, մարզական, կրոնական, ազգականներին այցելության, մասնագիտական, գործնական և այլ նպատակներով բնակության մշտական վայրից(երկրից) այլ վայր(երկիր) առավելագույնը մինչև մեկ տարի անընդմեջ ժամկետով ճանապարհորդություն իրականացնող քաղաքացիների գործունեություն.

այցելու՝ իր մշտական բնակության վայրից(երկրից) այլ վայր(երկիր) առավելագույնը մինչև մեկ տարի ժամկետով ճանապարհորդություն իրականացնող քաղաքացի, որի ճանապարհորդության հիմնական նպատակը ժամանման վայրում(երկրում) վճարովի աշխատանքային գործունեությունը չէ, և որը ժամանման վայրում(երկրում) չի վարձատրվում իր հիմնական աշխատանքային գործունեության դիմաց.

զբոսաշրջիկ՝ այցելու, որը ճանապարհորդություն իրականացնելիս ժամանման վայրում(երկրում) անցկացնում է առնվազն մեկ գիշերակաց.

ներքին զբոսաշրջություն՝ որևէ երկրում բնակվող քաղաքացիների ճանապարհորդությունն իրենց երկրի սահմաններում.

արտագնա զբոսաշրջություն՝ որևէ երկրում բնակվող քաղաքացիների ճանապարհորդությունը մեկ այլ երկիր.

ներգնա զբոսաշրջություն՝ քաղաքացիների ճանապարհորդությունը որևէ երկիր, որը նրանց բնակության վայրը չէ.

զբոսաշրջային գործունեություն՝ իրավաբանական անձանց, անհատ ձեռնարկատերերի կողմից զբոսաշրջային ծառայություններ մատուցելու գործունեություն.

զբոսաշրջային ծառայություններ՝ զբոսաշրջիկներին մատուցվող և նրանց պահանջմունքների բավարարմանն ուղղված տեղաբաշխման, հյուրանոցային, տեղափոխման, էքսկուրսային, սննդի կազմակերպման և մատուցման, մշակութային, մարզական բնույթի միջոցառումների, հանգստի, զվարճանքի կազմակերպման և այլ ծառայություններ.

զբոսաշրջային փաթեթ՝ զբոսաշրջային ծառայությունների համալիր, որն ընդգրկում է ծառայությունների մատուցման առնվազն երկու գործառույթ՝ կապված տրանսպորտային (և դրա հետ առնչվող), հյուրանոցային (և դրա հետ առնչվող) ծառայությունների հետ, ինչպես նաև այն ծառայությունների հետ, որոնք կապված չեն տրանսպորտային և հյուրանոցային ծառայությունների հետ և զբոսաշրջային արդյունքի էական մասն են կազմում: Ջբոսաշրջային փաթեթով մատուցված ծառայության տևողությունը պետք է գերազանցի 24 ժամը կամ ներառի առնվազն մեկ գիշերակաց.

զբոսավար՝ զբոսաշրջիկներին զբոսաշրջային ծառայությունների մատուցման մասին պայմանագրի սահմաններում էքսկուրսային տեղեկատվական, կազմակերպչական ծառայություն և մասնագիտական օգնություն մատուցող անձ.

ուղեկցորդ՝ զբոսաշրջիկներին զբոսաշրջային ծառայությունների մատուցման մասին պայմանագրի սահմաններում կազմակերպչական ծառայություն և մասնագիտական

օգնություն մատուցող անձ.

զբոսաշրջային տարածաշրջան (կամ) կենտրոն՝ առաջնահերթ զարգացման ենթակա բնական, սոցիալ-մշակութային և առողջարանային ռեսուրսների կենտրոնացմամբ զբոսաշրջության համար կարևոր նշանակություն ունեցող տարածք, որի սահմանները և կարգավիճակը որոշում ու հայտարարում է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարությունը.

զբոսաշրջային ռեսուրսներ՝ զբոսաշրջիկների մտավոր, նյութական, ֆիզիկական և այլ պահանջմունքների բավարարմանն ուղղված պատմամշակութային, կրոնական բնույթի, բնական, մարդկային, սոցիալ-տնտեսական և այլ ռեսուրսներ.

զբոսաշրջային օբյեկտ՝ զբոսաշրջային հետաքրքրություն ներկայացնող պատմական, մշակութային, բնական գրավչության օբյեկտ.

զբոսաշրջային երթուղի՝ զբոսաշրջային ծառայությունների համալիրով (ամրագրում, տեղավորում, կերակրում, հանգստի կազմակերպում, տրանսպորտ, էքսկուրսիա և այլն) ապահովված, որոշակի երթուղով և կոնկրետ ժամկետներով զբոսաշրջային ճանապարհորդություն (ուղևորություն):

Համաձայն «Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների և պատմական միջավայրի պահպանության և օգտագործման մասին» ԼՂՀ օրենքի 41-րդ հոդվածի՝ հուշարձանները զբոսաշրջության նպատակով օգտագործելու դեպքում զբոսաշրջիկային կազմակերպությունները պետք է համապատասխան պայմանագիր կնքեն սեփականատերերի հետ:

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության 2006թ. մարտի 6-ի «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության զբոսաշրջության զարգացման 2006թ. պետական ծրագիրը հաստատելու մասին» N72 որոշմամբ հստակեցվել են զբոսաշրջության ոլորտում առկա հիմնախնդիրներն, ծրագրային միջոցառումների համակարգը և ակնկալվող արդյունքները: Մասնավորապես առաջնահերթ լուծման կարիք ունեցողները վերոնշյալ որոշման համաձայն հանգել են հետևյալին.

-զբոսաշրջության քանակական և որակական ազդեցության գնահատումը հանրապետության սոցիալ-տնտեսական զարգացման տեսանկյունից.

-երկրի զարգացման համատեքստում վարչական վիճակագրական համակարգի կատարելագործման միջոցով զբոսաշրջության իրական գնահատականի ներկայացումը.

-հայրենական զբոսաշրջային արդյունքի պատշաճ մարքեթինգային քաղաքականության իրականացումը:

ԼՂՀ այցելուների քանակը տարիների ընթացքում անընդհատ աճում են և 2012թ. կազմել են 15559 զբոսաշրջիկ: Զբոսաշրջության զարգացման 2006թ. ծրագրի նպատակն էր ԼՂՀ-ում զբոսաշրջության ոլորտի զարգացումը զբոսաշրջային ծառայությունների որակի բարձրացման, ժամանակակից արդյունավետ ու սրբունակ զբոսաշրջային արդյունքի ձևավորման և միջազգային զբոսաշրջային շուկա արտահանման միջոցով:

Ծրագրի իրականացման տարում որպես հիմնական նպատակ նախատեսվում է ապահովել Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության միջազգային ներգնա զբոսաշրջիկների այցելության շուրջ 10-15տոկոս աճ 2005թ. համեմատ՝ արդյունքում 2006թ. ապահովելով շուրջ 4600 զբոսաշրջային այցելություններ:

2006թ համար նախատեսված ծրագրային միջոցառումների համակարգն ընդգրկում է զբոսաշրջության ոլորտի զարգացման հետևյալ հիմնական ուղղությունները՝

-զբոսաշրջության ոլորտի իրավական դաշտի կատարելագործում՝ ուղղված ոլորտում կազմակերպչական և տնտեսական գործունեության համար բարենպաստ միջավայրի ստեղծմանը.

-զբոսաշրջային ոլորտի տեղեկատվագրավագրային ապահովման համակարգի ստեղծում

և զարգացում.

-զբոսաշրջության ոլորտում ցուցահանդեսներին մասնակցության ապահովում և միջազգային համագործակցության կապերի ստեղծում.

-Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ամբողջ զբոսաշրջային ոլորտին ուղղված ինտերնետային էջի ստեղծում.

-ԼՂՀ-ի մասին համառոտ տեղեկատվական ուղեցույցի մշակում և տպագրում.

-զբոսավարի և ուղեկցորդի որակավորումը ստուգելու համար համակարգչային ծրագրի ներդրում:

2013թ. փետրվարի 26-ին Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարությունը հաստատել է 2013թ. Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության զբոսաշրջության զարգացման ծրագիրն ու դրա իրականացման միջոցառումների ցանկը, որի մշակման համար հիմք են հանդիսացել՝

- «Զբոսաշրջության և զբոսաշրջային գործունեության» մասին Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրենքը,

- «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության 2013 թվականի պետական բյուջեի մասին» Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրենքը,

- Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության 2013 թվականի հունվարի 11-ի «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության 2013 թվականի պետական բյուջեի կատարումն ապահովող միջոցառումների մասին» N1-Ն որոշումը:

Ծրագրի հիմնական **նպատակներն են՝**

-զբոսաշրջության կայուն զարգացման ապահովման միջոցով Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կայուն տնտեսական զարգացումը,

-ակտիվ և արդյունավետ մարքեթինգային քաղաքականության իրականացման միջոցով Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության, որպես զբոսաշրջության համար բարենպաստ և գրավիչ երկրի նկարագրի ձևավորումը և միջազգային շուկայում ներկայացումն ու ամրապնդումը,

-նոր աշխատատեղերի ստեղծումը, բնակչության եկամուտների ավելացումը,

-Հայաստանի Հանրապետության հետ ինտեգրացման խորացումը:

Այս ծրագրի իրականացման արդյունքում նախատեսվում է՝

-ապահովել 2013թ. Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն ներգնա զբոսաշրջային այցելությունների նվազագույնը 30% աճ,

-հնարավորինս երկարացնել Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն այցելող զբոսաշրջիկների գիշերակացի տևողությունը,

-ընդլայնել Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն այցելող զբոսաշրջիկների ծագման աշխարհագրությունը,

-շարունակել Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունը Հայաստանի Հանրապետության զբոսաշրջային երթուղիներում ու փաթեթներում ընդգրկելու գործընթացը,

-սահմանել մրցունակ զբոսաշրջային տարածաշրջաններ, կենտրոններ և զբոսաշրջային երթուղիներ՝ դրանք ընդգրկելով ճյուղային և տարածքային զարգացման ծրագրում:

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության զբոսաշրջության զարգացման նախորդ տարիներին իրականացված պետական ծրագրերի արդյունքների վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ 2013թ. զբոսաշրջության զարգացման ծրագրի նպատակի իրականացումը պայմանավորված է հետևյալ հիմնական խնդիրների լուծմամբ՝

-զբոսաշրջության ենթակառուցվածքների ձևավորում և զարգացում, զբոսաշրջային գործունեության սուբյեկտների ստեղծման խթանում,

-զբոսաշրջության բնագավառում արդյունավետ մարքեթինգային քաղաքականության իրականացում,

-վարչական վիճակագրական համակարգի կատարելագործում և հանրապետության տնտեսական զարգացման վրա զբոսաշրջության քանակական ու որակական ազդեցության իրական գնահատում,

-Հայաստանի Հանրապետության զբոսաշրջային շուկային Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ինտեգրում, ակտիվ և արդյունավետ համագործակցական կապերի ստեղծում,

-սփյուռքի հայկական համայնքների հետ սերտ համագործակցությամբ և արտերկրների պահանջարկի շուկաներում (մասնավորապես սփյուռքահայերի շրջանակում) տեղեկատվական և քարոզչական աշխատանքների իրականացմամբ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության զբոսաշրջային գործունեության սուբյեկտների համար գործունեության առավել նպաստավոր պայմանների ստեղծում:

Միջազգային զբոսաշրջությունը, հանդիսանալով համաշխարհային տնտեսության բարդ և համապարփակ բնագավառ, մեծ ազդեցություն ունի ինչպես համաշխարհային տնտեսության կառուցվածքի և ընդհանուր իրավիճակի, այնպես էլ աշխարհի տարբեր երկրների և տարածաշրջանների տնտեսությունների վրա: Ներկայումս զբոսաշրջությունը առաջատար տեղ է զբաղեցնում ապրանքների և ծառայությունների համաշխարհային արտահանման ծավալում: Ըստ կանխատեսումների՝ 2020թ-ին համաշխարհային եկամտունեղը զբոսաշրջությունից կկազմեն 1.5 տրլն.դոլար*: Համաձայն Միավորված ազգերի կազմակերպության զբոսաշրջության համաշխարհային կազմակերպության կանխատեսումների՝ 2030 թվականին համաշխարհային զբոսաշրջային այցելությունների թիվը կհասնի 1.8 տրիլիոնի:

Չբոսաշրջությունը տնտեսության այն ոլորտներից է, որն աշխատանքով է ապահովում մոտ 250 մլն մարդու: Յուրաքանչյուր 12-րդ աշխատողն աշխարհում զբաղվում է զբոսաշրջության ոլորտում*:

2008թ. Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում գործում է ԼՂՀ ԿԱ զբոսաշրջության վարչությունը, որը գործադիր իշխանության հանրապետական մարմին է և իրականացնում է զբոսաշրջության և զբոսաշրջային գործունեության, թանգարանների և թանգարանային ֆոնդի, պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների ու պատմական միջավայրի պահպանության, ուսումնասիրման և օգտագործման բնագավառներում Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության քաղաքականությունը:

Չբոսաշրջության և զբոսաշրջային գործունեության բնագավառում ԼՂՀ ԿԱ զբոսաշրջության խնդիրները հանգում են հետևյալին՝

ա) զբոսաշրջության զարգացմանը, այն տնտեսության գերակա ճյուղ դառնալուն աջակցումը,

բ) զբոսաշրջային գործունեությանը աջակցումը և դրա առաջնային ուղղությունների զարգացման համար բարենպաստ իրավական, տնտեսական և կառուցվածքային պայմանների ստեղծումը,

գ) զբոսաշրջության զարգացման գերակա ուղղությունների սահմանումը,

դ) Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության՝ որպես զբոսաշրջության համար բարենպաստ երկրի նկարագրի ձևավորման իրականացումը,

ե) զբոսաշրջիկների, զբոսաշրջային գործունեության սուբյեկտների օրինական շահերի և իրավունքների պաշտպանությունը իրականացնելու համար պայմանների ստեղծումը,

զ) զբոսաշրջության բնագավառում միջազգային համագործակցության զարգացման ապահովման իրականացումը,

է) զբոսաշրջության գործունեության սուբյեկտների կողմից օրենքով սահմանված

* «Չբոսաշրջությանն աջակցության ծառայություններ» 2013թ. ծրագիր ՀՀ կառավարության որոշում 22 նոյեմբեր 2012թ. N 1478-Ն:

կարգով ստեղծված հասարակական միավորումներին աջակցումը:

3. ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ ԵՎ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

Սույն հետազոտության հիմնական նպատակն է զբոսաշրջության իրական գնահատականի ձևավորման համար տեղեկատվության ստացումը, զբոսաշրջության ոլորտի տվյալների բազայի ընդլայնումն ու ամբողջականացումը, ինչպես նաև ոլորտի զարգացումն պայմանավորող հիմնական գործոնների բացահայտումն ու վերլուծությունը:

Հետազոտության նպատակներն ընդհանուր առմամբ կարելի է ձևակերպել հետևյալ կերպ.

- համարել ԼՂՀ վճարային հաշվեկշռի, մասնավորապես միջազգային զբոսաշրջության վերաբերյալ տվյալների բազան և ձևավորել նախադրյալներ դրա պարբերական արդիականացման համար,
- արդիականացնել միջազգային զբոսաշրջության վերաբերյալ տեղեկությունները և ձևավորել մեխանիզմներ դրա պարբերական իրացման համար,
- ուսումնասիրելով զբոսաշրջության նպատակայնությունը, տևողությունը, ծախսերի չափը և այլն՝ կատարել համապատասխան դասակարգումներ,
- ապահովել ոլորտի վերաբերյալ վիճակագրությունում միջազգային մեթոդաբանության կիրառումը,
- ձևավորել նախադրյալներ պետական վիճակագրությունում ընտրանքային դիտարկման մեխանիզմների կիրարկումն ընդլայնելու համար,
- ներկայացնել զբոսաշրջության բնագավառում առկա հիմնահարցերը,
- բացահայտել զբոսաշրջության ոլորտի զարգացումն խոչընդոտող առաջնահերթ խնդիրները:

4. ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ

Հետազոտության իրականացման համար ձևավորվել է աշխատակազմ՝ հարցազրուցավարներ, որակի հսկիչներ (ստուգողներ) և կողավորողներ: Հետազոտությանը նախորդող ժամանակահատվածում իրականացվել է հարցազրուցավարների հրահանգավորում՝ ընտրանքի և հարցաթերթի լրացման կարգի վերաբերյալ, նրանց են հանձնվել դիտարկման համար անհրաժեշտ հարցաթերթերը, լրացման հրահանգները:

Հրահանգավորման ընթացքում հարցազրուցավարներին պարզաբանումներ են տրվել հարցաթերթում ներառված ցուցանիշների լրացման վերաբերյալ: Մանրամասն պարզաբանումներ են տրվել նաև հետազոտությանը մասնակցելուց հրաժարման դեպքերում հարցաթերթերի լրացման առանձնահատկությունների վերաբերյալ:

Տվյալների հավաքագրումն իրականացվել է ըստ Ստեփանակերտ քաղաքի և հանրապետության շրջանների:

Նկատի ունենալով այն հանգամանքը, որ որոշ դեպքերում հնարավոր է նաև հարցաթերթ չլրացվելու դեպքեր՝ զբոսաշրջիկների հարցումից հրաժարվելու պատճառով, նախատեսվել է նաև պահուստային ընտրանք՝ հետազոտության արդյունքների բավարար ներկայացուցչականությունն ապահովելու նպատակով:

Անհրաժեշտ տեղեկությունների հավաքագրման աշխատանքների ողջ գործընթացն իրականացվել է ԼՂՀ ազգային վիճակագրական ծառայության աշխատակիցների

(հարցազրուցավարների) կողմից, հարցումների միջոցով:

Ստացվող տեղեկատվության հնարավոր բարձր որակ ապահովելու նպատակով ԼՂՀ ազգային վիճակագրական ծառայության կողմից իրականացվել են նաև մի շարք միջոցառումներ հետազոտության անհրաժեշտության և դրա նպատակների պարզաբանման, հարցաթերթերի լրացման առումով ակտիվության բարձրացման նպատակով:

Դաշտային աշխատանքները իրականացվել է 2013թ. հուլիս և օգոստոս ամիսներին:

Հարցազրուցավարների կողմից լրացված հարցաթերթերը թվաքանակային և տրամաբանական ստուգման ենթարկելուց հետո մշակվել են հետազոտության արդյունքների ամփոփման նպատակով կազմված ծրագրով:

5. ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

Զբոսաշրջության ոլորտում անցկացված ընտրանքային հետազոտությանը մասնակցել են ԼՂՀ այցելած 574(մեկնող) և ԼՂՀ-ից մեկնած 272(ժամանող) զբոսաշրջիկ:

Հարցմանը մասնակցած 574 մեկնողներից ոչ մեկը միջազգային կազմակերպությունների և զինվորական ստորաբաժանումների աշխատակիցներ չեն հանդիսացել, դրանք ըստ միջազգային մեթոդաբանության, չեն համարվում զբոսաշրջիկներ և նրանց հետ հարցազրույցը չի շարունակվում: Միևնույն ժամանակ, և ժամանողների, և մեկնողների շրջանում չեն արձանագրվել այնպիսի դեպքեր, երբ այցելուն հանրապետությունում 24 ժամից պակաս կամ էլ մեկ տարուց ավելի մնար:

5.1 Զբոսաշրջիկների աշխարհագրական բաշխվածությունը

Հետազոտության օրերին հանրապետությունից մեկնել են աշխարհի 25 երկրներից ԼՂՀ այցելած հետազոտությամբ ընդգրկված 574 զբոսաշրջիկներ: Ընդ որում *մեկնողների* 83.1 տոկոսն ունեն հայկական ծագում:

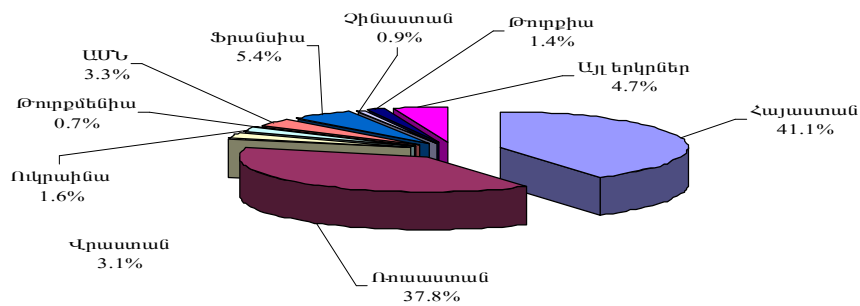
Աղյուսակ 1. Հարցմանը մասնակցած մեկնողներն ըստ քաղաքացիության երկրի

Երկրները	Մեկնողների թվաքանակը, ընդամենը մարդ	որից հայկական ծագում ունեցողներ	Մեկնողների տեսակարար կշիռը, %	որից՝ հայկական ծագում ունեցողների տեսակարար կշիռը, %	
				ընդամենի նկատմամբ	համապատասխան երկրի մեկնողների ընդամենի նկատմամբ
Ընդամենը	574	477	100.0	100.0	83.1
այդ թվում՝					
Հայաստան	236	223	41.1	46.8	94.5
Ռուսաստան	217	186	37.8	39.0	85.7
Վրաստան	18	15	3.1	3.1	83.3
Ուկրաինա	9	6	1.6	1.3	66.7
Թուրքմենիա	4	2	0.7	0.4	50.0
Ուզբեկստան	1	1	0.2	0.2	100.0
Լեհաստան	2	1	0.4	0.2	50.0
Չեխիա	3	1	0.5	0.2	33.3
Բուլղարիա	2	-	0.4	0.0	-
Իսպանիա	1	-	0.2	0.0	-
Բելգիա	1	1	0.2	0.2	100.0
Շվեդիա	2	2	0.3	0.4	100.0
Շվեյցարիա	2	1	0.3	0.2	50.0
Կանադա	1	1	0.2	0.2	100.0
ԱՄՆ	19	13	3.3	2.7	68.4
Ֆրանսիա	31	9	5.4	2.0	29.0
Թուրքիա	8	7	1.4	1.5	87.5
Գերմանիա	1	1	0.2	0.2	100.0

Երկրները	Մեկնողների թվաքանակը, ընդամենը մարդ	որից հայկական ծագում ունեցողներ	Մեկնողների տեսակարար կշիռը, %	որից՝ հայկական ծագում ունեցողների տեսակարար կշիռը, %	
				ընդամենի նկատմամբ	համապատասխան երկրի մեկնողների ընդամենի նկատմամբ
Անգլիա	3	1	0.5	0.2	33.3
Իտալիա	2	1	0.3	0.2	50.0
Լիբանան	1	1	0.2	0.2	100.0
Լիտվա	2	2	0.3	0.4	100.0
Չինաստան	5	-	0.9	0.0	-
Ավստրալիա	2	1	0.3	0.2	50.0
Եգիպտոս	1	1	0.2	0.2	100.0

Աղյուսակից ակնհայտ է, որ հարցմանը մասնակցած մեկնողների 41.1 տոկոսն ունեն ՏՏ, 37.8 տոկոսը՝ ՌԴ, 5.4 տոկոսը՝ Ֆրանսիայի, 3.3 տոկոսը՝ ԱՄՆ-ի քաղաքացիություն:

Գծապատկեր 1. Հարցմանը մասնակցած մեկնողների բաշխվածությունն ըստ քաղաքացիության երկրի, %

Հարցման ժամանակ պարզվեց, որ մեկնողների 31.9 տոկոսը կամ 183 զբոսաշրջիկ նախկինում ընդհանրապես չեն այցելել Լեռնային Ղարաբաղ: Նախկինում Լեռնային Ղարաբաղ չայցելածների 31.7 տոկոսը բաժին է ընկնում ՀՀ-ի, 34.4 տոկոսը՝ Ռուսաստանի, 11.5 տոկոսը՝ Ֆրանսիայի, 5.5 տոկոսը՝ Վրաստանի, 3.3 տոկոսը՝ ԱՄՆ-ի, 2.7 տոկոսը՝ Չինաստանի, 2.2 տոկոսը՝ Թուրքիայի, 1.6 տոկոսը՝ Ուկրաինայի, 1.1-ական տոկոսը՝ Ավստրալիայի, Չեխիայի և Անգլիայի քաղաքացիներին:

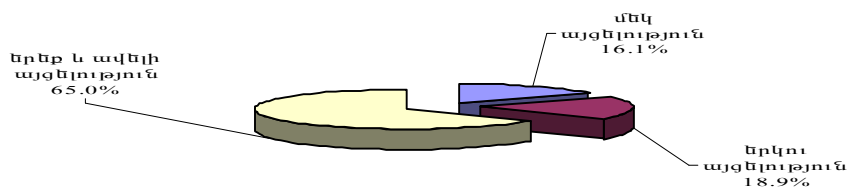
Աղյուսակ 2. Հարցմանը մասնակցած մեկնողների բաշխվածությունն ըստ ԼՂՀ այցելության քանակի և երկրների, %

Երկրները	Նախկինում Լեռնային Ղարաբաղ չայցելածներ	Նախկինում Լեռնային Ղարաբաղ այցելածներ, որից	մեկ այցելություն	երկու այցելություն	երեք և ավելի այցելություն
Ընդամենը	100.0	100.0	16.1	18.9	65.0
այդ թվում՝					
Հայաստան	31.7	100.0	18.5	22.5	59.0
Ռուսաստան	34.4	100.0	9.7	16.3	74.0
Վրաստան	5.5	100.0	25.0	-	75.0
Ուկրաինա	1.6	100.0	33.3	16.7	50.0
Թուրքմենիա	0.6	100.0	-	33.3	66.7
Ուզբեկստան	-	100.0	-	100.0	-
ԱՄՆ	3.3	100.0	30.8	23.1	46.1
Կանադա	0.6	100.0	-	-	-
Ֆրանսիա	11.5	100.0	30.0	20.0	50.0
Գերմանիա	-	100.0	-	-	100.0
Ավստրալիա	1.1	100.0	-	-	-
Անգլիա	1.1	100.0	-	-	100.0
Իտալիա	0.6	100.0	-	-	100.0
Իսպանիա	0.5	100.0	-	-	-
Լիբանան	-	100.0	-	100.0	-
Լիտվա	0.5	100.0	100.0	-	-
Չեխիա	1.1	100.0	-	-	100.0

Երկրները	Նախկինում Լեռնային Ղարաբաղ չայցելածներ	Նախկինում Լեռնային Ղարաբաղ այցելածներ, որից	մեկ այցելություն	երկու այցելություն	երեք և ավելի այցելություն
Թուրքիա	2.2	100.0	50.0	-	50.0
Եգիպտոս	0.5	100.0	-	-	-
Չինաստան	2.7	100.0	-	-	-
Շվեդիա	-	100.0	-	-	100.0
Շվեյցարիա	-	100.0	-	-	100.0
Լեհաստան	0.5	100.0	-	-	100.0
Բուլղարիա	-	100.0	50.0	-	50.0

Հարցման մասնակիցների մեծամասնությունը՝ 68.1 տոկոսը կամ 391 զբոսաշրջիկ, նախկինում այցելել են Ղարաբաղ, ընդ որում՝ դրանց գերակշիռ մասը՝ 65.0 տոկոսը այցելել են երեք և ավելի անգամ, 18.9 տոկոսը՝ երկու անգամ, իսկ 16.1 տոկոսը՝ ընդամենը մեկ անգամ:

Գծապատկեր 2. Մեկնողների կառուցվածքն ըստ այցելությունների քանակի, %

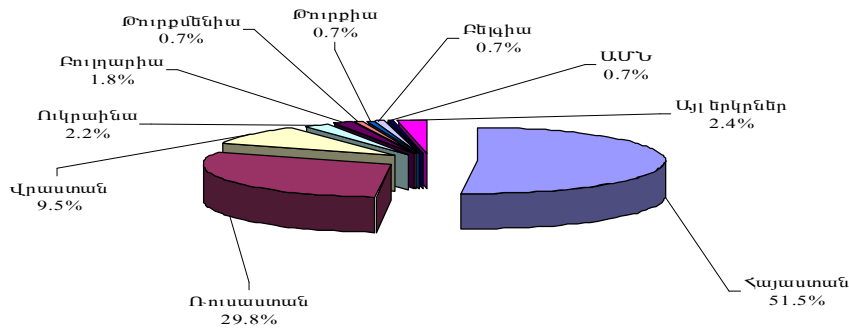
Ինչ վերաբերում է *Ժամանողներին*, ապա հետազոտված զբոսաշրջիկները հանրապետությունից մեկնել են աշխարհի 15 երկրներ ու ամենաշատը այցելել են Հայաստանի Հանրապետություն (ընդամենի 51.5 տոկոսը), Ռուսաստանի Դաշնություն (29.8 տոկոսը), Վրաստան (9.5 տոկոսը) և Ուկրաինա (2.2 տոկոսը):

Աղյուսակ 3. Հարցմանը մասնակցած ժամանողների աշխարհագրական բաշխվածությունը

Երկրները	Ժամանողների թվաքանակը, մարդ	Տեսակարար կշիռը, %
Ընդամենը	272	100.0
այդ թվում՝		
Հայաստան	140	51.5
Ռուսաստան	81	29.8
Վրաստան	26	9.5
Ուկրաինա	6	2.2
Բուլղարիա	5	1.8
Թուրքմենիա	2	0.7
Թուրքիա	2	0.7
Բելգիա	2	0.7
ԱՄՆ	2	0.7
Ֆրանսիա	1	0.4
Լատվիա	1	0.4
Լիտվա	1	0.4
ՄԱԷ	1	0.4
Իսրայել	1	0.4
Անգլիա	1	0.4

Ժամանողներից 6 երկիր այցելել են մեկական, իսկ 4 երկիր՝ երկուական զբոսաշրջիկ: Բուլղարիա այցելել են 5, իսկ Ուկրաինա՝ 6 զբոսաշրջիկ:

Գծապատկեր 3. Հարցմանը մասնակցած ժամանողների աշխարհագրական քաղխվածությունը, %

5.2. Ջրուսաշրջիկների սնտատարիքային քաղխվածությունը

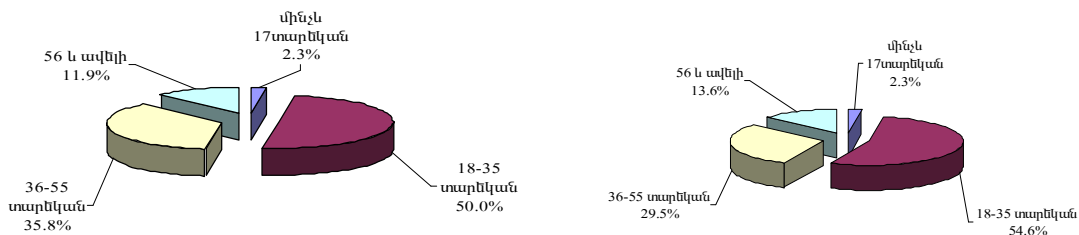
Հարցմանը մասնակցած 574 մեկնողներից 310-ը կամ 54.0 տոկոսը կազմել են տղամարդիկ, իսկ 264-ը կամ 46.0 տոկոսը՝ կանայք: Ընդ որում՝ մինչև 17 տարեկանների կառուցվածքում զբոսաշրջիկների 53.8 տոկոսը կազմել են տղամարդիկ, իսկ 46.2 տոկոսը՝ կանայք, 18-35 տարեկանների կառուցվածքում՝ համապատասխանաբար 51.8 տոկոս և 48.2 տոկոս, 36-55 տարեկանների կառուցվածքում՝ 58.7 տոկոս և 41.3 տոկոս, իսկ 56 տարեկան և բարձր տարիքի անձինք՝ 50.7 տոկոս և 49.3 տոկոս:

Աղյուսակ 4. Հարցմանը մասնակցած մեկնողների սնտատարիքային կազմը

Տարիքը	Մեկնողների թվաքանակը, մարդ		
	Ընդամենը	որից՝	
		Տղամարդ	Կին
մինչև 17 տարեկան	13	7	6
18-35 տարեկան	299	155	144
36-55 տարեկան	189	111	78
56 և ավելի	73	37	36
Ընդամենը	574	310	264
Միջին տարիքը, տարի	37	38	37

Եվ տղամարդկանց, և կանանց շրջանում ամենաշատ զբոսաշրջիկներ բաժին են ընկել 18-35 և 36-55 տարիքային խմբերին: Ընդ որում՝ մեկնողների միջին տարիքը կազմել է 37 տարեկան:

Գծապատկեր 4. Մեկնողների քաղխումը ըստ առանձին տարիքային խմբերի, %

Ըստ աշխարհագրական քաղխվածության՝ բոլոր տարիքային խմբերում գերակշռում են Հայաստանի Հանրապետություն և Ռուսաստանի Դաշնություն մեկնող զբոսաշրջիկները: Մինչև 17 տարեկանների 30.8 տոկոսը, 18-35 տարեկանների՝ 46.8

տոկոսը, 36-55 տարեկանների՝ 36.5 տոկոսը, 56 տարեկան և բարձր տարիքային խմբի ներկայացուցիչների՝ 31.5 տոկոսը կազմել են ՀՀ, իսկ համապատասխանաբար՝ 53.8 տոկոսը, 31.4 տոկոսը, 48.1 տոկոսը և 34.2 տոկոսը՝ ՌԴ մեկնողները:

Բացի դրանից, մինչև 17 տարեկան տարիքային խմբում համեմատաբար բարձր կշիռ կազմել են Թուրքիա՝ 15.4 տոկոս, մեկնողները, իսկ 56 տարեկան և բարձր տարիքային խմբում՝ Ֆրանսիա՝ 9.6 տոկոս, ԱՄՆ՝ 5.5 տոկոս, Թուրքիա, Լիտվա և Վրաստան՝ 2.7-ական տոկոս, մեկնողները:

Աղյուսակ 5. Մեկնողներն ըստ երկրների և տարիքային խմբերի, %

Երկրները	մինչև 17 տարեկան	18-35 տարեկան	36-55 տարեկան	56 և ավելի	Ընդամենը
Ընդամենը	2.3	52.1	32.9	12.7	100.0
այդ թվում՝					
Հայաստան	1.7	59.3	29.2	9.8	100.0
Ռուսաստան	3.2	43.3	41.9	11.6	100.0
Վրաստան	0.0	66.7	22.2	11.1	100.0
Ուկրաինա	0.0	66.7	22.2	11.1	100.0
Թուրքիա	25.0	37.5	12.5	25.0	100.0
Ուզբեկստան	0.0	100.0	0.0	0.0	100.0
Բելգիա	0.0	100.0	0.0	0.0	100.0
Բուլղարիա	0.0	0.0	50.0	50.0	100.0
Շվեդիա	0.0	50.0	50.0	0.0	100.0
ԱՄՆ	0.0	42.1	36.8	21.1	100.0
Ֆրանսիա	0.0	61.3	16.1	22.6	100.0
Գերմանիա	0.0	100.0	0.0	0.0	100.0
Անգլիա	0.0	66.7	33.3	0.0	100.0
Չեխիա	0.0	100.0	0.0	0.0	100.0
Չինաստան	0.0	100.0	0.0	0.0	100.0
Իտալիա	0.0	0.0	50.0	50.0	100.0
Իսպանիա	0.0	100.0	0.0	0.0	100.0
Լիտվա	0.0	0.0	0.0	100.0	100.0
Լեհաստան	0.0	50.0	50.0	0.0	100.0
Եգիպտոս	0.0	0.0	0.0	100.0	100.0
Այլ երկրներ	0.0	40.0	33.3	26.7	100.0

Հարցմանը մասնակցած 272 ժամանողներից 52.9 տոկոսը կազմել են տղամարդիկ, իսկ 47.1 տոկոսը՝ կանայք: Ընդ որում՝ տղամարդիկ գերակշռում են բոլոր տարիքային խմբերում, բացի մինչև 17 տարեկան տարիքային խմբից: Մինչև 17 տարեկան տարիքային խմբում տղամարդիկ կազմել են 44.4 տոկոս, իսկ կանայք՝ 55.6 տոկոս, 18-35 տարեկան տարիքային խմբում՝ համապատասխանաբար 50.4 տոկոս և 49.6 տոկոս, 36-55 տարիքային խմբում՝ 58.1 տոկոս և 41.9 տոկոս, իսկ 56 տարեկան և բարձր տարիքային խմբում կանայք կազմել են ընդամենի 52.0 տոկոսը, իսկ տղամարդիկ՝ 48.0 տոկոսը:

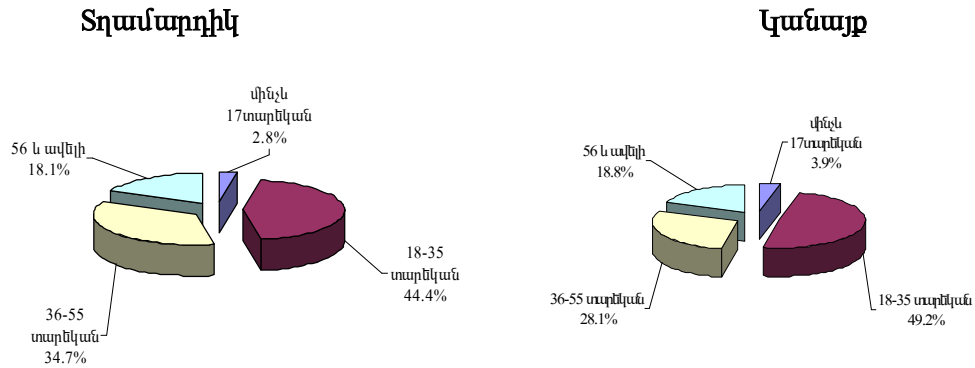
Աղյուսակ 6. Հարցմանը մասնակցած ժամանողների սեռատարիքային կառուցվածքը

Տարիքը	Ժամանողների թվաքանակը, մարդ			Տեսակարար կշիռը, %		
	ընդամենը	որից՝		ընդամենը	որից՝	
		տղամարդ	կին		տղամարդ	կին
մինչև 17 տարեկան	9	4	5	3.3	2.8	3.9
18-35 տարեկան	127	64	63	46.7	44.4	49.2
36-55 տարեկան	86	50	36	31.6	34.7	28.1
56 և ավելի	50	26	24	18.4	18.1	18.8
Ընդամենը	272	144	128	100.0	100.0	100.0
Միջին տարիքը, տարի	39	40	38	-	-	-

Ժամանողների միջին տարիքը կազմել է 39 տարեկան, ընդ որում տղամարդկանցը՝ 40 տարեկան, իսկ կանանցը՝ 38 տարեկան: Հետազոտության ժամանակ պարզվեց նաև, որ, ինչպես և մեկնողների կառուցվածքում, ժամանողների կառուցվածքում ևս մեծ մասը բաժին

է ընկնում 18-35 և 36-55 տարեկան տարիքային խմբերին:

Գծապատկեր 5. Ժամանողների բաշխումը ըստ առանձին տարիքային խմբերի,%

Հարցմամբ պարզվել է նաև, որ բոլոր տարիքային խմբերի զբոսաշրջիկները ավելի հաճախ այցելել են Հայաստան և Ռուսաստան, ընդ որում մինչև 17 տարեկան տարիքային խմբում այն կազմել է համապատասխանաբար 87.5 և 12.5 տոկոս, 18-35 տարեկան տարիքային խմբում՝ 52.3 և 28.1 տոկոս, 36-55 տարեկան տարիքային խմբում՝ 53.5 և 27.9 տոկոս, 56 տարեկան և բարձր տարիքային խմբում՝ 40.0-ական տոկոս: Բացի դրանից, 18-35 տարեկան տարիքային խմբում ժամանողների 13.3 տոկոսն այցելել են Վրաստան, 1.6-ական տոկոսը՝ Բուլղարիա, ԱՄՆ, Ուկրաինա, 0.8 տոկոսը՝ Բելգիա և 0.7 տոկոսը՝ Միացյալ Արաբական Էմիրություններ, 36-55 տարեկան տարիքային խմբում 8.1 տոկոսը՝ Վրաստան, 2.3-ական տոկոսը՝ Բուլղարիա, Թուրքիա, Ուկրաինա, 56 տարեկան և բարձր տարիքային խմբում 4.0-ական տոկոսը՝ Վրաստան, Ուկրաինա և Թուրքմենիա:

Աղյուսակ 7. Ժամանողների աշխարհագրական կառուցվածքն ըստ տարիքային խմբերի,%

Երկրները	մինչև 17 տարեկան	18-35 տարեկան	36-55 տարեկան	56 և ավելի	Ընդամենը
Ընդամենը	2.9	47.1	31.6	18.4	100.0
այդ թվում՝					
Հայաստան	5.0	47.9	32.9	14.2	100.0
Ռուսաստան	1.2	44.4	29.7	24.7	100.0
Վրաստան	0.0	65.4	26.9	7.7	100.0
Ուկրաինա	0.0	33.3	33.3	33.3	100.0
Թուրքմենիա	0.0	0.0	0.0	100.0	100.0
Բելգիա	0.0	50.0	0.0	50.0	100.0
Թուրքիա	0.0	0.0	100.0	0.0	100.0
ԱՄՆ	0.0	100.0	0.0	0.0	100.0
Ֆրանսիա	0.0	0.0	0.0	100.0	100.0
Բուլղարիա	0.0	40.0	40.0	20.0	100.0
ՄԱԷ	0.0	100.0	0.0	0.0	100.0
Անգլիա	0.0	0.0	100.0	0.0	100.0
Իսրայել	0.0	0.0	100.0	0.0	100.0
Լատվիա	0.0	0.0	0.0	100.0	100.0
Լիտվա	0.0	0.0	100.0	0.0	100.0

5.3. Զբոսաշրջիկների բաշխվածությունը ըստ ճանապարհորդության նպատակների

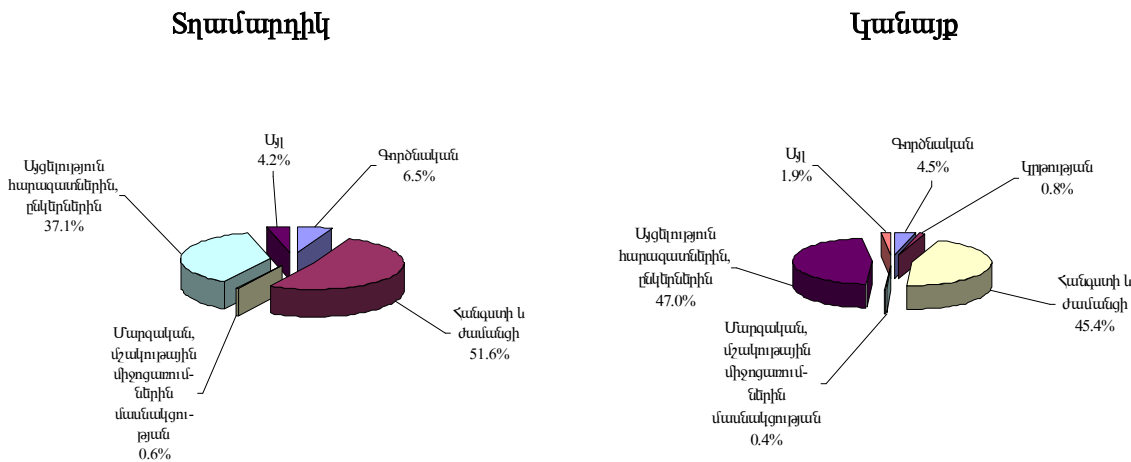
Հետազոտության արդյունքներով զբոսաշրջիկների 48.8 տոկոսը ԼՂՀ են ժամանել հանգստի և ժամանցի, 41.6 տոկոսը՝ հարազատներին և ընկերներին այցելելու, 5.6 տոկոսը՝ գործնական նպատակներով:

Աղյուսակ 8. Հարցմանը մասնակցած մեկնողների բաշխվածությունը ըստ նպատակի

Նպատակը	Մեկնողների թվաքանակը, մարդ	Տեսակարար կշիռը, %
Գործնական	32	5.6
Կրթության	2	0.4
Բուժման	-	-
Հանգստի և ժամանցի	280	48.8
Մարզական, մշակութային միջոցառումներին մասնակցության	3	0.5
Այցելություն հարազատներին, ընկերներին	239	41.6
Այլ	18	3.1
Ընդամենը	574	100.0

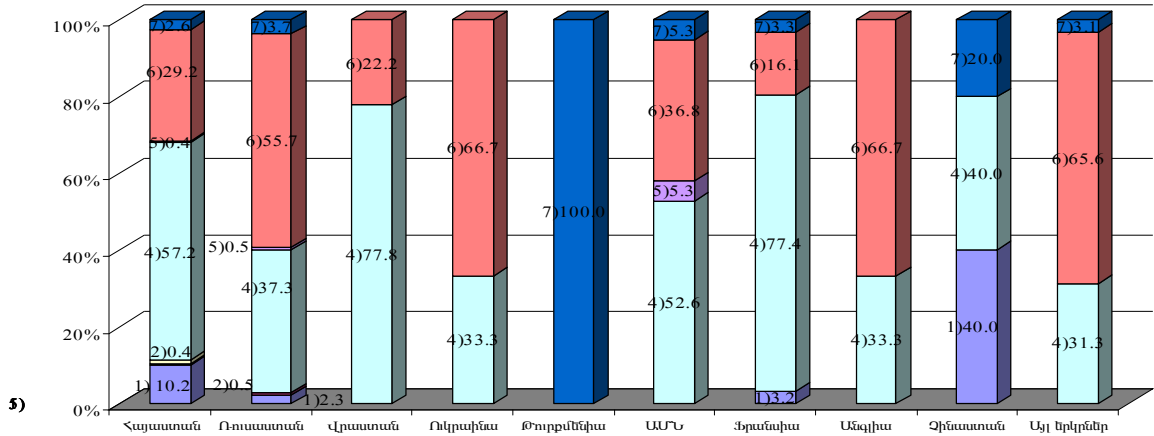
Ընդ որում՝ 18-35 տարեկանների 6.4 տոկոսը (տղամարդկանց 7.7 տոկոսը և կանանց 4.9 տոկոսը) ժամանել են Ղարաբաղ գործնական, 55.9 տոկոսը (տղամարդկանց 62.6 տոկոսը և կանանց 48.6 տոկոսը)՝ հանգստի և ժամանցի, 32.1 տոկոսը (տղամարդկանց 22.6 տոկոսը և կանանց 42.4 տոկոսը)՝ հարազատներին և ընկերներին այցելության նպատակներով, 36-55 տարիքային խմբի ներկայացուցիչների 4.8 տոկոսը (տղամարդկանց 4.5 տոկոսը և կանանց 5.1 տոկոսը) ժամանել են գործնական, 42.9 տոկոսը (տղամարդկանց 43.2 տոկոսը և կանանց 42.3 տոկոսը) հանգստի և ժամանցի, 50.3 տոկոսը (տղամարդկանց 50.5 տոկոսը և կանանց 50.0 տոկոսը) հարազատներին և ընկերներին այցելության նպատակներով:

Գծապատկեր 6. Մեկնողների բաշխումը ըստ սեռի և նպատակների, %

ՀՀ-ից ԼՂՀ այցելածների 57.2 տոկոսը հանգստի և ժամանցի, իսկ 29.2 տոկոսը՝ հարազատներին և ընկերներին այցելության նպատակ են ունեցել: Հիմնականում նույն նպատակներով են Ղարաբաղ այցելել ԱՄՆ-ից, Ֆրանսիայից, Չեխիայից և Վրաստանից (համապատասխանաբար 52.6 տոկոս և 36.8 տոկոս, 77.4 տոկոս և 16.1 տոկոս, 66.7 տոկոս և 33.3 տոկոս, 77.8 տոկոս և 22.2 տոկոս), իսկ Ռուսաստան և Ուկրաինա մեկնողների 55.7 տոկոսը և 66.7 տոկոսը հանրապետություն են ժամանել հարազատներին և ընկերներին այցելության, 37.3 տոկոսը և 33.3 տոկոսը՝ հանգստի և ժամանցի նպատակներով:

Գծապատկեր 7. Մեկնողների կառուցվածքն ըստ այցելության նպատակների՝ քաղաքացիության երկրներով, %

1. Գործնական 3. Բուժման 5. Մարզական, մշակութային միջոցառումներին մասնակցության
 2. Կրթության 4. Հանգստի և ժամանցի 6. Այցելություն հարազատներին, ընկերներին 7. Այլ

Ընդհանուր առմամբ, ինչպես նրևում է գծապատկերից մեկնողների մեծամասնությունը հիմնականում եկել են հարազատներին, ընկերներին այցելության և հանգստի ու ժամանցի նպատակներով: Իսկ ահա Իտալիայից և Լեհաստանից ժամանած զբոսաշրջիկների կշիռները հավասարաչափ են բաշխվել հարազատներին, ընկերներին այցելության և հանգստի ու ժամանցի նպատակների միջև: Չինաստանից ժամանած զբոսաշրջիկների 40.0 տոկոսը, Հայաստանից՝ 10.2 տոկոսը, Ռուսաստանից՝ 2.3 տոկոսը և Ֆրանսիայից՝ 3.2 տոկոսը այցելել են Ղարաբաղ գործնական նպատակով: ԱՄՆ-ից, Հայաստանից և Ռուսաստանից՝ համապատասխանաբար 5.3 տոկոսը, 0.4 տոկոսը և 0.5 տոկոսը այցելել են Ղարաբաղ մարզական, մշակութային միջոցառումներին մասնակցության նպատակով:

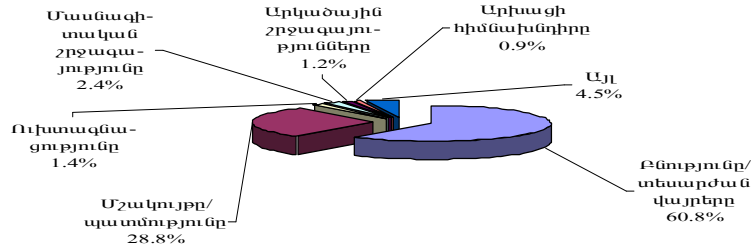
Ղարաբաղն ընտրելու հիմնական պատճառի վերաբերյալ հարցադրմանը մեկնողների 28.8 տոկոսը նշել է «մշակույթ/պատմություն» պատասխանը, իսկ 60.8 տոկոսի Ղարաբաղ գալու հիմնական պատճառը հանդիսացել է բնությունը/տեսարժան վայրերը: «Այլ» պատասխանն ընտրածների մեծամասնությունը պատասխանել է, որ այցելել է Ղարաբաղ հարազատներին և ընկերներին տեսակցելու և իր հարազատ հանգրվանում հանգստանալու նպատակով:

Աղյուսակ 9. Հարցմանը մասնակցած մեկնողներն ըստ Ղարաբաղն ընտրելու հիմնական պատճառի

	Թվաքանակը, մարդ	Տեսակարար կշիռը, %	որից հայկական ծագում ունեցողներ	Տեսակարար կշիռը, %
Ընդամենը մեկնողներ	423	100.0	332	100.0
այդ թվում՝				
Բնությունը/տեսարժան վայրերը	257	60.8	207	62.4
Մշակույթ/պատմությունը	122	28.8	89	26.8
Ուխտագնացությունը	6	1.4	3	0.9
Մասնագիտական շրջագայությունը	10	2.4	9	2.7
Արվածային շրջագայությունը	5	1.2	2	0.6
Արցախի հիմնախնդիրը	4	0.9	3	0.9
Այլ	19	4.5	19	5.7

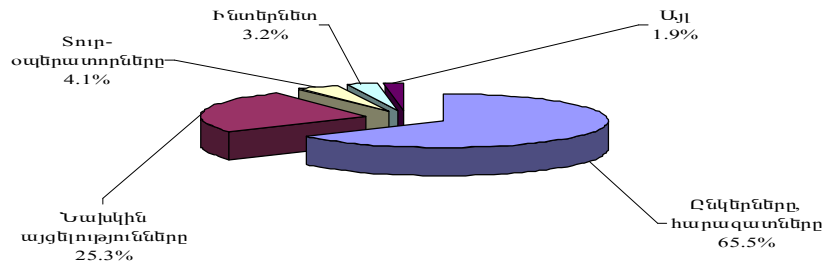
Հարցվածների միայն 2.4 տոկոսն է այցելել Ղարաբաղ մասնագիտական շրջագայության, 1.4 տոկոսը՝ ուխտագնացության նպատակով, իսկ 0.9 տոկոսին գրավել է Արցախի հիմնախնդիրը:

Գծապատկեր 8. Մեկնողների բաշխումն ըստ Ղարաբաղն ընտրելու հիմնական պատճառի, %

«Ղարաբաղն ընտրելու հարցում ի՞նչ տեղեկատվական աղբյուրներից եք օգտվել» հարցին գերակշիռ մեծամասնությունը՝ ավելի քան 65 տոկոսը, նշել է՝ ընկերներին, հարազատներին: Իսկ հետազոտության մասնակիցների 25.3 տոկոսը հաշվի է առել նախկին այցելությունները:

Գծապատկեր 9. Մեկնողների բաշխումն ըստ Ղարաբաղն ընտրելու հարցում տեղեկատվական աղբյուրներից օգտվելու հանգամանքի, %

Վերլուծելով *Ժամանողների* ճանապարհորդության հիմնական նպատակները՝ կարելի է ասել, որ այն համարյա նույնական է մեկնողների ճանապարհորդության հիմնական նպատակների հետ: Մասնավորապես՝ ժամանողների 40.8 տոկոսը մեկնել են հարազատներին և ընկերներին այցելության, 25.7 տոկոսը՝ հանգստի և ժամանցի, 14.0 տոկոսը՝ բուժման և 11.4 տոկոսը՝ գործնական նպատակներով:

Աղյուսակ 10. Հարցմանը մասնակցած ժամանողների բաշխվածությունն ըստ նպատակի

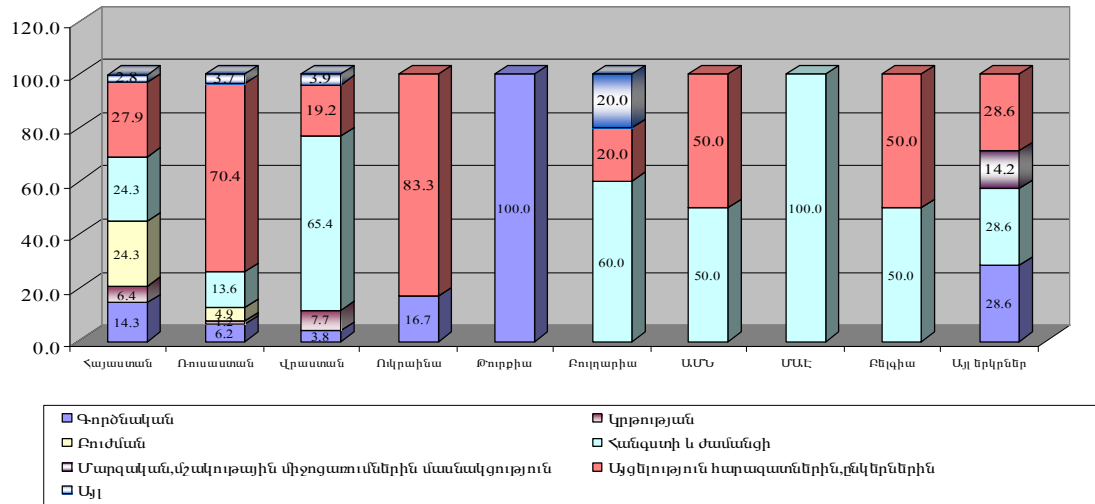
Նպատակը	Ժամանողների թվաքանակը, մարդ	Տեսակարար կշիռը, %
Գործնական	31	11.4
Կրթության	12	4.4
Բուժման	38	14.0
Հանգստի և ժամանցի	70	25.7
Մարզական, մշակութային միջոցառումներին մասնակցության	1	0.4
Այցելություն հարազատներին, ընկերներին	111	40.8
Այլ	9	3.3
ԸՆԴՀԱՄԵՆՐ	272	100.0

Ժամանողներից չնչին մաս են կազմում մարզական, մշակութային միջոցառումներին մասնակցության և կրթության նպատակներով մեկնածները, համապատասխանաբար՝ 0.4 և 4.4 տոկոս, իսկ այլ նպատակով ժամանողների կշիռը կազմել է 3.3 տոկոս:

Կապելով ժամանողների աշխարհագրական բաշխվածությունը՝ ճանապարհորդության նպատակների հետ՝ պարզվեց, որ Բուլղարիա և Վրաստան գրեթաշրջիկների մեծ մասը այցելել են հանգստի և ժամանցի, Հայաստան, Ռուսաստան, Ուկրաինա՝ հարազատներին և ընկերներին այցելության նպատակներով: Իսկ Բելգիա և

ԱՄՆ այցելած զբոսաշրջիկները հավասարաչափ բաժանել են հանգստի և ժամանցի ու հարազատներին և ընկերներին այցելության նպատակները 50-ական տոկոս: Թուրքիա և Իսրայել զբոսաշրջիկները մեկնել են գործնական նպատակով:

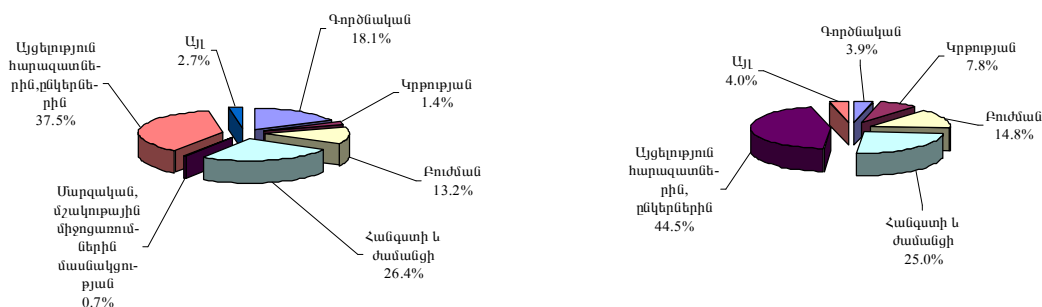
Գծապատկեր 10. Ժամանողների աշխարհագրական բաշխվածության կառուցվածքն ըստ այցելության նպատակի, %

Բուժման նպատակով զբոսաշրջիկները մեկնել են Հայաստան, Ռուսաստան, Կրթության՝ նաև Վրաստան, իսկ մարզական, մշակութային միջոցառումներին մասնակցության նպատակով՝ Լիտվա:

«Ճանապարհորդության հիմնական նպատակները» հարցի արդյունքների ամփոփման ժամանակ տեղեկատվություն է ստացվել նաև սեռատարիքային կառուցվածքի մասին, ըստ որի կրթության, բուժման, հանգստի և ժամանցի ու հարազատներին և ընկերներին այցելության նպատակներով ժամանածների գերակշիռ մեծամասնությունը, համապատասխանաբար՝ 66.7, 36.8, 65.7 և 37.8 տոկոսը կազմել են 18-35 տարիքային խմբի, իսկ գործնական, մարզա-մշակութային միջոցառումներին մասնակցելու և այլ նպատակներով՝ համապատասխանաբար 48.4, 100.0 և 44.4 տոկոսը՝ 36-55 տարեկան տարիքային խմբի ներկայացուցիչները: Ընդ որում 18-35 տարեկան տարիքային խմբում բացի գործնական և բուժման նպատակներով ժամանողներից ամենաշատը կազմում են կանայք, իսկ 36-55 տարեկան տարիքային խմբում գործնական ու հանգստի և ժամանցի նպատակներով ժամանածների կառուցվածքում՝ տղամարդիկ: Վերջինիս տարիքային խմբում հարազատներին և ընկերներին այցելած տղամարդիկ և կանայք հավասարաչափ 20-ական տոկոս են կազմում:

Գծապատկեր 11. Ժամանողների բաշխումն ըստ սեռի և նպատակների, %
Տղամարդիկ Կանայք

Հարցմանը մասնակցած մինչև 17 տարեկանների 44.4 տոկոսը (լրիվությամբ կանանց մասնաբաժինն է) մեկնել են Ղարաբաղից կրթության նպատակով, 44.4 տոկոսը (լրիվությամբ տղամարդկանց մասնաբաժինն է)՝ հանգստի և ժամանցի, 11.2 տոկոսը (լրիվությամբ կանանց մասնաբաժինն է)՝ հարազատներին և ընկերներին այցելության նպատակներով: Ժամանողների 56 տարեկան և բարձր տարիքային խմբի ներկայացուցիչներից 4.0 տոկոսը (լրիվությամբ տղամարդկանց մասնաբաժինն է) մեկնել են գործնական նպատակով, 26.0 տոկոսը(տղամարդկանց 46.2 տոկոսը և 53.8 տոկոսը)՝ բուժման, 10.0 տոկոսը (տղամարդկանց 60.0 տոկոսը և կանանց 40.0 տոկոսը)՝ հանգստի և ժամանցի, 56.0 տոկոսը (տղամարդկանց և կանանց 50.0-ական տոկոսը)՝ հարազատներին և ընկերներին այցելության, 4.0 տոկոսը (տղամարդկանց և կանանց 50.0-ական տոկոսը)՝ այլ նպատակներով:

5.4. Ձբոսաշրջիկների նախընտրությունն ըստ կացարանի տեսակների

Հետազոտության ժամանակ ուսումնասիրվել են նաև զբոսաշրջիկների ճանապարհորդության ընթացքում հանգրվանելու և գիշերելու վայրերը: Ըստ ամփոփված տվյալների, մեկնողների 52.5 տոկոսը ու ժամանողների 74.4 տոկոսը մնացել են բարեկամի կամ ընկերոջ տանը, համապատասխանաբար, 35.4 տոկոսը ու 10.1 տոկոսը՝ հյուրանոցում: Մեկնողների 6.3 տոկոսը հանգրվանել է իր սեփական տանը:

Կան նաև դեպքեր, երբ զբոսաշրջիկը իր ճանապարհորդության ժամանակ գիշերել է տարբեր վայրերում:

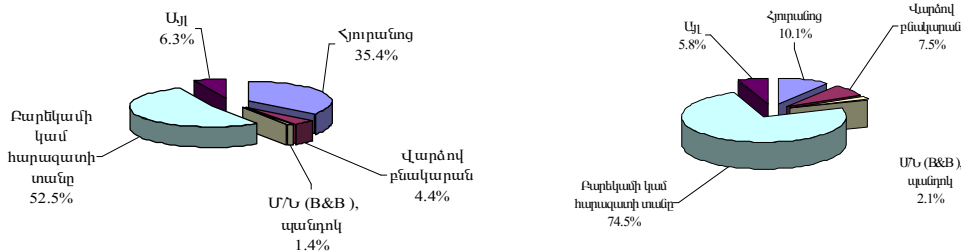
Աղյուսակ 11. Ձբոսաշրջիկների ճանապարհորդության տևողությունն ըստ կացարանի տեսակի

Կացարանի տեսակները	Մեկնողների թվաքանակը, մարդ	Ժամանողների թվաքանակը, մարդ	Տեսակարար կշիռը, %		Գիշերած օրերի քանակը		Տեսակարար կշիռը, %	
			Մեկնողների	Ժամանողների	Մեկնողների	Ժամանողների	Մեկնողների	Ժամանողների
Ընդամենը	619	278	100.0	100.0	5603	3961	100.0	100.0
Հյուրանոց	219	28	35.4	10.1	896	206	16.0	5.2
Վարձով բնակարան	27	21	4.4	7.5	121	572	2.2	14.5
Մ/Ն (B&B), պանդոկ ¹	9	6	1.4	2.1	36	76	0.6	1.9
Բարեկամի կամ ընկերոջ տանը	325	207	52.5	74.5	4126	2619	73.6	66.1
Այլ	39	16	6.3	5.8	424	488	7.6	12.3
Մեկ զբոսաշրջիկի հաշվով գիշերած միջին օրերի քանակը	9	14	X	X	X	X	X	X

1) Մ/Ն-մահճակալ և նախաճաշ

Հետազոտությամբ ընդգրկված ԼՂՀ այցելածները հանրապետությունում ընդհանուր առմամբ գիշերել են 5603 օր, իսկ այլ երկրներ այցելածները՝ 3961 օր: Մեկ զբոսաշրջիկը ԼՂՀ-ում գիշերել է միջին հաշվով 9 օր, այլ երկրներում՝ 14 օր:

Գծապատկեր 12. Ձբոսաշրջիկների բաշխումն ըստ հանգրվանելու վայրի, %
Մեկնողներ **Ժամանողներ**

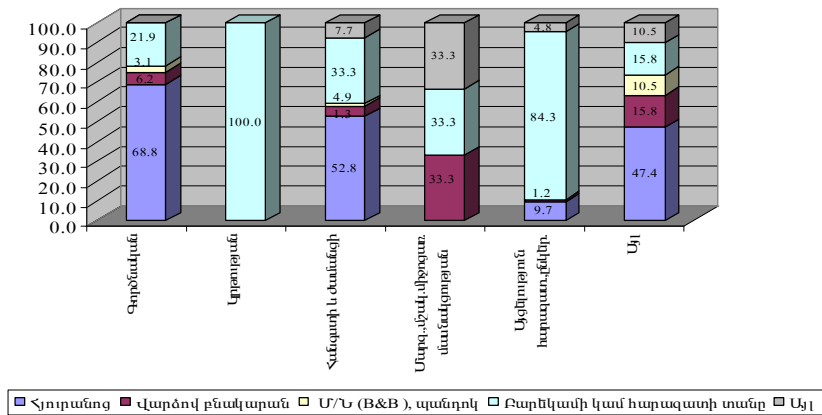

Մեկ զբոսաշրջիկի հաշվով գիշերակացի միջին տևողությունը ըստ կացարանի տեսակի տարբեր է, այսպես, ամենաբարձր ցուցանիշ՝ 12 օր արձանագրվել է ԼՂՀ-ում բարեկամի

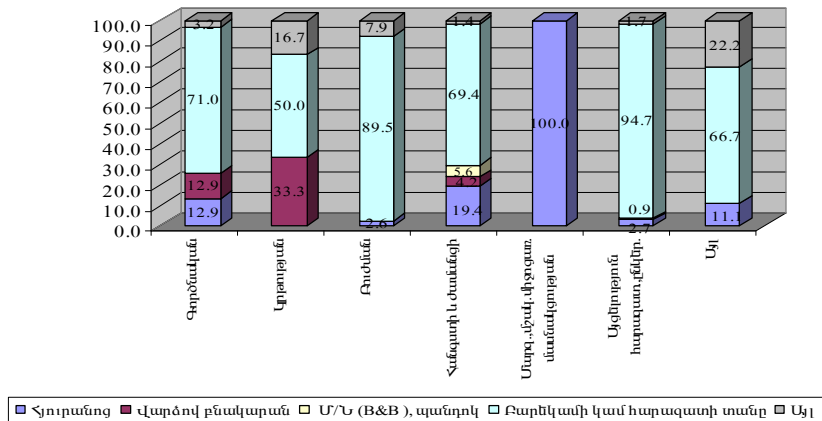
կամ հարազատի տանը գիշերաձնների և 27 օր արձանագրվել է այլ երկրներում այլ կացարանում գիշերաձնների, ամենացածրը՝ համապատասխանաբար 4 օր և 7 օր Մ/Ն (B&B), պանդոկում և հյուրանոցում գիշերաձնների մոտ: Բարձր է նաև այլ երկրներում մեկ զբոսաշրջիկի հաշվով գիշերակացի միջին տևողությունը հյուրանոցում՝ 27 օր:

Գործնական նպատակով ԼՂՀ այցելածների 68.8 տոկոսը և այլ երկրներ այցելածների 12.9 տոկոսը հանգրվանել է հյուրանոցում, համապատասխանաբար՝ 21.9 տոկոսը և 71.0 տոկոսը՝ բարեկամի կամ ընկերոջ տանը, հանգստի և ժամանցի նպատակով մեկնածների 52.8 տոկոսը և ժամանածների 19.4 տոկոսը՝ հյուրանոցում, համապատասխանաբար՝ 33.3 տոկոսը և 69.4 տոկոսը՝ բարեկամի կամ ընկերոջ տանը, կրթության նպատակով մեկնածները և մարզական, մշակութային միջոցառումներին մասնակցության նպատակով այցելածները լրիվությամբ մնացել են համապատասխանաբար իրենց բարեկամի կամ ընկերոջ տանը և հյուրանոցում:

Գծապատկեր 13. Մեկնողների բաշխումն ըստ ճանապարհորդության նպատակի և կացարանի, %

Գծապատկեր 14. Ժամանողների բաշխումն ըստ ճանապարհորդության նպատակի և կացարանի, %

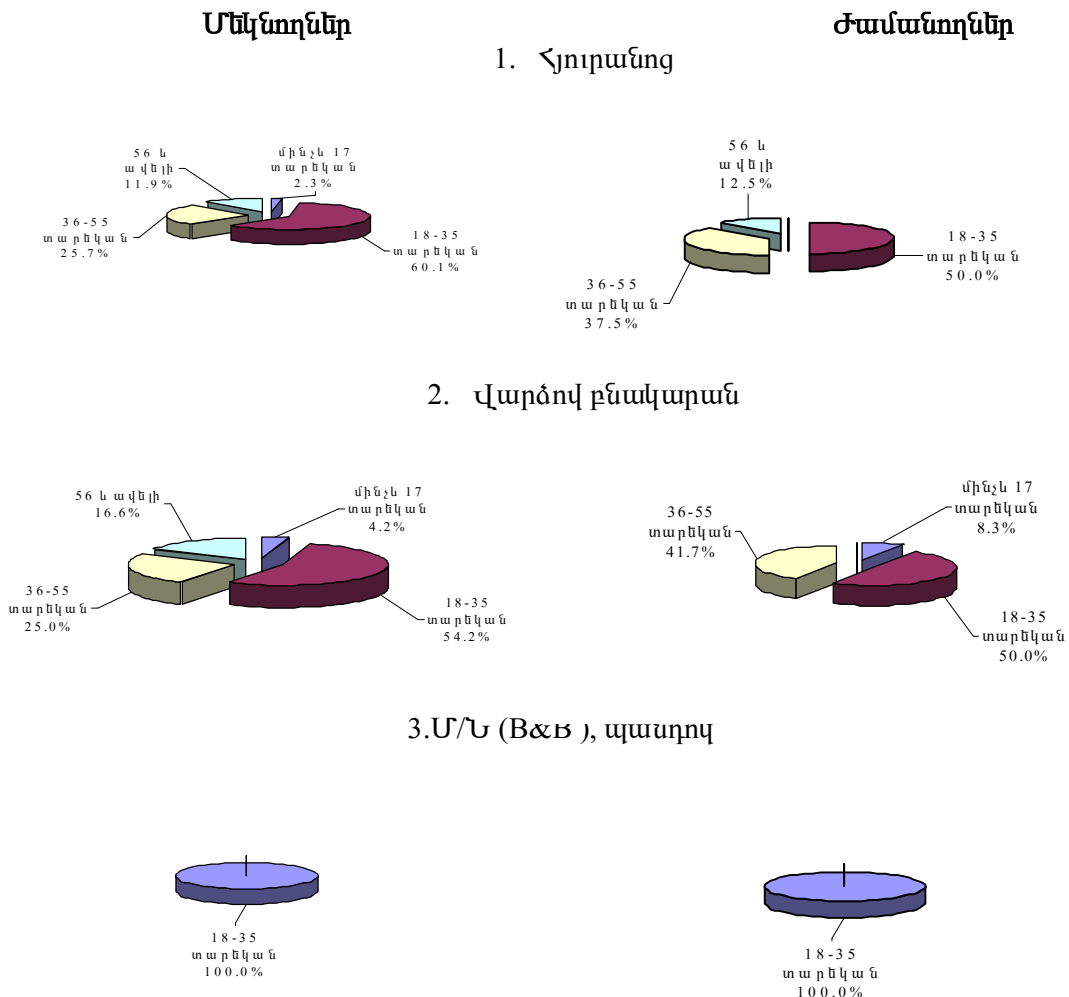
ԼՂՀ-ում զբոսաշրջիկների բարեկամի կամ ընկերոջ տանը մնալու օրերը կազմել են ընդամենը օրերի 73.6 տոկոսը, իսկ հյուրանոցում՝ 16.0 տոկոսը: Հետևաբար, թե՛ գործնական, թե՛ հանգստի և ժամանցի, թե՛ այլ նպատակներով այցելությունների դիտարկումը վկայում է վերոհիշյալ երկու հանգրվաններում գիշերած օրերի գերակայության մասին, ինչը չի կարելի ասել ժամանողների մասին: Այստեղ, բարեկամի կամ ընկերոջ տանը գիշերած օրերից բացի, առաջնային դիրք են զբաղեցնում նաև վարձակալված

բնակարանում հանգրվանած օրերը, համապատասխանաբար՝ 66.1 և 14.5 տոկոս:

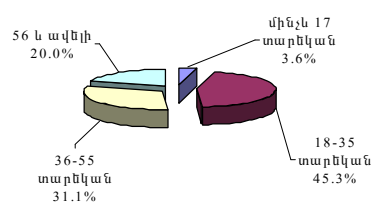
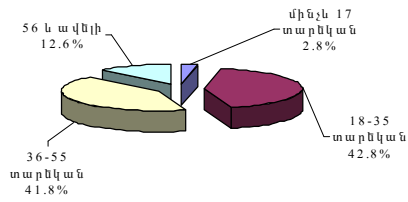
«Ով, որտե՞ղ է նախընտրել հանգրվանել» հարցի ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ հյուրանոցում ամենաշատը մնացել են 18-35 տարեկան զբոսաշրջիկները՝ 60.1 տոկոս, իսկ ամենաքիչը մինչև 17 տարեկանները՝ 2.3 տոկոս, վարձով բնակարանում հանգրվանողների 54.2 տոկոսը կազմել են 18-35 և 25.0 տոկոսը՝ 36-55 տարեկան զբոսաշրջիկները, Մ/Ն (B&B), պանդոկում 100.0 տոկոսը՝ 18-35 տարեկանները, բարեկամի կամ ընկերոջ տանը՝ 42.8 տոկոսը՝ 18-35 և 41.8 տոկոսը՝ 36-55 տարեկանները և այլ հանգրվաններում՝ 64.1 տոկոսը՝ 18-35 և 20.5 տոկոսը՝ 56 տարեկան և բարձր տարիքի զբոսաշրջիկները:

Ժամանողների պարագայում հյուրանոցում և վարձով բնակարանում ամենաշատը մնացել են 18-35 տարեկան զբոսաշրջիկները, համապատասխանաբար, 50.0 տոկոս, իսկ ամենաքիչը հյուրանոցում՝ 56 և բարձր տարիքի անձինք՝ 12.5 տոկոս, իսկ վարձով բնակարանում՝ մինչև 17 տարեկան անձինք՝ 8.3 տոկոս, Մ/Ն (B&B), պանդոկում՝ լրիվությամբ 18-35 տարեկան զբոսաշրջիկները, բարեկամի կամ ընկերոջ տանը՝ 45.3 տոկոսը կազմել են 18-35 և 31.1 տոկոսը՝ 36-55 տարեկանները և այլ հանգրվաններում՝ զբոսաշրջիկները հավասարաչափ բաշխվել են 18-35 և 56 և բարձր տարեկան տարիքային խմբերում՝ 36.4-ական տոկոս, իսկ 27.2 տոկոսը՝ 36-55 տարեկան զբոսաշրջիկները:

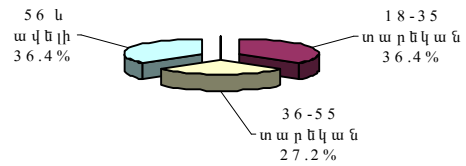
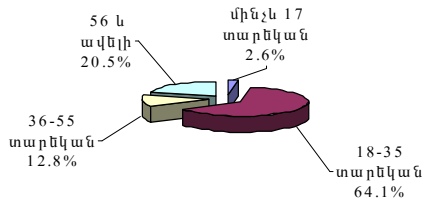
Գծապատկեր 15. Զբոսաշրջիկների բաշխումն ըստ հանգրվանելու վայրերի՝ տարիքային խմբերով, %

4. Բարեկամի կամ ընկերոջ տանը

5. Այլ

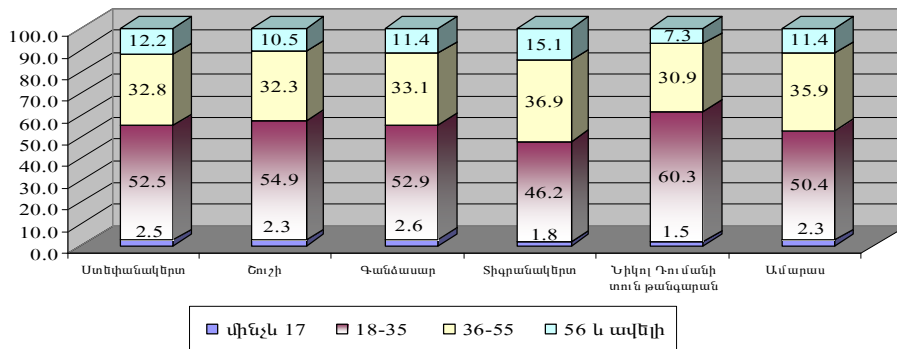
Հետազոտությամբ պարզվեց նաև Ղարաբաղում տեսարժան վայրեր այցելածների թիվը և այնտեղ գիշերելու օրերի քանակը: ԼՂՀ այցելածների 90.2 տոկոսը այցելել են Ստեփանակերտ, 76.1 տոկոսը՝ Ծուշի և 73.2 տոկոսը՝ Գանձասար:

Աղյուսակ 12. Մեկնողների այցելությունները տեսարժան վայրեր

	այցելուների թիվը	%-ով այցելուների ընդհանուր թվի նկատմամբ	օրերի քանակը
Ստեփանակերտ	518	90.2	3055
Ծուշի	437	76.1	445
Գանձասար	420	73.2	196
Տիգրանակերտ	225	39.2	4
Նիկոլ Դումանի տուն թանգարան	68	11.8	1
Ամարաս	131	22.8	6

Ստեփանակերտ, Ծուշի, Գանձասար, Տիգրանակերտ Նիկոլ Դումանի տուն թանգարան և Ամարաս մեծամասամբ այցելել են 18-35 տարեկան զբոսաշրջիկները, իսկ ամենաքիչը՝ մինչև 17 տարեկան զբոսաշրջիկները:

Գծապատկեր 16. Մեկնողների բաշխումն ըստ տարիքային խմբերի և տեսարժան վայրերի, %

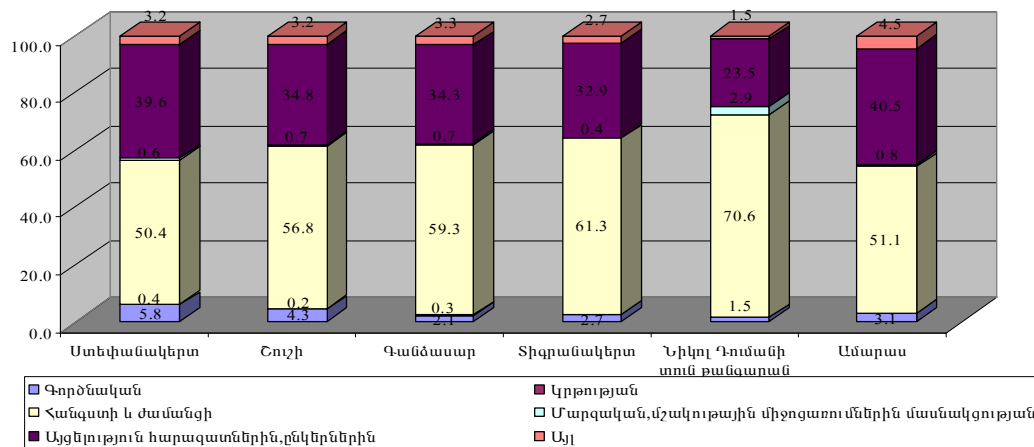
Գործնական նպատակով ԼՂՀ այցելածների 93.8 տոկոսը եղել են մայրաքաղաքում, 59.4 տոկոսը՝ Ծուշի քաղաքում, իսկ 28.1 տոկոսը՝ Գանձասարի վանքում: Հանգստի և ժամանցի նպատակով հանրապետություն այցելածների 93.2 տոկոսը և 88.6 տոկոսը եղել են

Ստեփանակերտ և Շուշի քաղաքներում, 88.9 տոկոսը՝ Գանձասարի վանքում:

Աղյուսակ 13. Մեկնողների տարածաշրջանային այցելությունների կառուցվածքն ըստ այցելության նպատակի, %

	Գործնական	Կրթության	Բուժման	Հանգստի և ժամանցի	Մարզական, մշակութային միջոցառումներին մասնակցության	Այցելություն հարազատներին, ընկերներին	Այլ
Ստեփանակերտ	93.8	100.0	-	93.2	100.0	85.8	94.4
Շուշի	59.4	50.0	-	88.6	100.0	63.6	77.8
Գանձասար	28.1	50.0	-	88.9	100.0	60.3	77.8
Տիգրանակերտ	18.8	0.0	-	49.3	33.3	31.0	33.3
Նիկոլ Դումանի տուն թանգարան	3.1	0.0	-	17.1	66.7	6.7	5.6
Ամարաս	12.5	0.0	-	23.9	33.3	22.2	33.3

Գծապատկեր 17. Մեկնողների բաշխումն ըստ նպատակայնության և տեսարժան վայրերի, %

5.5. Հարցմանը մասնակցած զբոսաշրջիկների ճանապարհորդության կազմակերպման ձևերն ու ծախսերը

Հետազոտությամբ պարզվել է նաև, թե՞ ինչպե՞ս են զբոսաշրջիկները կազմակերպել իրենց ճանապարհորդությունը՝ ըստ տուր-փաթեթի, թե՞ ինքնուրույն: Գերակշիռ մեծամասնությունը՝ մեկնողների 93.4 տոկոսը և ժամանողների 97.1 տոկոսը, պատասխանել է, որ իրենց ճանապարհորդությունը կազմակերպել են ինքնուրույն, իսկ, համապատասխանաբար, 6.6 տոկոսը և 2.9 տոկոսը՝ ըստ տուր-փաթեթի:

Աղյուսակ 14. Մեկնողների ծախսերի կառուցվածքն ըստ այցելության նպատակի և ճանապարհորդության կազմակերպման ձևի

	Գործնական	Կրթության	Բուժման	Հանգստի և ժամանցի	Մարզական, մշակութային միջոցառումներին մասնակցության	Այցելություն հարազատներին, ընկերներին	Այլ
Տուր-փաթեթով							
Ընդամենը ծախսերը հազ. դրամ	10.0			8895.1			
Ճանապարհորդության տևողությունը, օր	3			163			
Մեկնողների քանակը, մարդ	1			43			
Մեկ մեկնողի օրական միջին ծախսը, դրամ	3333.3			44885.7			

	Գործ- նական	Կրթու- թյան	Բուժ- ման	Հանգս- տի և ժաման- ցի	Մարգա- կան, մշակու- թային միջոցա- ռում- ների մասնակ- ցության	Այցելու- թյուն հա- րազատ- ների, ընկեր- ների	Այլ
Ինքնուրույն							
Ընդամենը ծախսերը հազ. դրամ	9141.8	1279.7		117734.2	2238.6	133174.5	11770.2
Ճանապարհորդության տևողությունը, օր	157	344		1719	64	2961	192
Մեկնողների քանակը, մարդ	31	2		243	3	239	18
Մեկ մեկնողի օրական միջին ծախսը, դրամ	73429.5	4343.3		70322.8	31385.7	45389.2	81387.3
Տուր-վաթեթով և ինքնուրույն							
Ընդամենը ծախսերը հազ. դրամ	9151.8	1279.7		126629.3	2238.6	133174.5	11770.2
Ճանապարհորդության տևողությունը, օր	160	344		1882	64	2917	192
Մեկնողների քանակը, մարդ	32	2		286	3	239	18
Մեկ մեկնողի օրական միջին ծախսը, դրամ	71092.9	4343.3		66847.3	31385.7	45389.2	81387.3

Եվ՝ մեկնողների, և՛ ժամանողների ծախսերի մեծությունը, ընդհանուր առմամբ, կախված է մեկնման (ժամանման) երկրներից, այլ կերպ՝ միջազգային տրանսպորտի ծախսերից: Հետազոտված ԼՂՀ այցելված մեկ զբոսաշրջիկը միջին հաշվով ծախսել է 50074 դրամ, իսկ այլ երկրներ մեկնած զբոսաշրջիկը՝ 62420 դրամ:

Աղյուսակ 15. Ժամանողների ծախսերի կառուցվածքն ըստ այցելության նպատակի և ճանապարհորդության կազմակերպման ձևի

	Գործ- նական	Կրթու- թյան	Բուժ- ման	Հանգս- տի և ժաման- ցի	Մարգա- կան, մշակու- թային միջոցա- ռում- ների մասնակ- ցության	Այցելու- թյուն հա- րազատ- ների, ընկեր- ների	Այլ
Տուր-վաթեթով							
Ընդամենը ծախսերը հազ. դրամ				7682.5		4025.2	
Ճանապարհորդության տևողությունը, օր				88		8	
Ժամանողների քանակը, մարդ				13		2	
Մեկ ժամանողի օրական միջին ծախսը, դրամ				41297.8		251576.9	
Ինքնուրույն							
Ընդամենը ծախսերը հազ. դրամ	19058.9	2143.3	10655.3	21499.0	50.2	86675.2	9225.7
Ճանապարհորդության տևողությունը, օր	589	458	400	715	6	1718	78
Ժամանողների քանակը, մարդ	31	12	38	63	1	110	9
Մեկ ժամանողի օրական միջին ծախսը, դրամ	105782.5	6982.9	31236.5	39858.7	8366.7	36483.0	145930.3
Տուր-վաթեթով և ինքնուրույն							
Ընդամենը ծախսերը հազ. դրամ	19058.9	2143.3	10655.3	29181.5	50.2	90700.5	9225.7
Ճանապարհորդության տևողությունը, օր	589	458	400	803.0	6	1726.0	78
Ժամանողների քանակը, մարդ	31	12	38	76	1	112	24
Մեկ ժամանողի օրական միջին ծախսը, դրամ	105782.5	6982.9	31236.5	40002.6	8366.7	36220.8	145930.3

Մեկնողների օրական միջին ծախսերի մեծության ուսումնասիրությունը ցույց է

տալիս, որ այն խիստ տարբերակված է. ճանապարհորդության ժամանակ օրական, միջին հաշվով, ամենաքիչ գումար ծախսել են կրթության նպատակով ժամանածները՝ 4343.3 դրամ, իսկ ամենաշատ գումար՝ այլ նպատակով ժամանածները՝ 81387.3 դրամ:

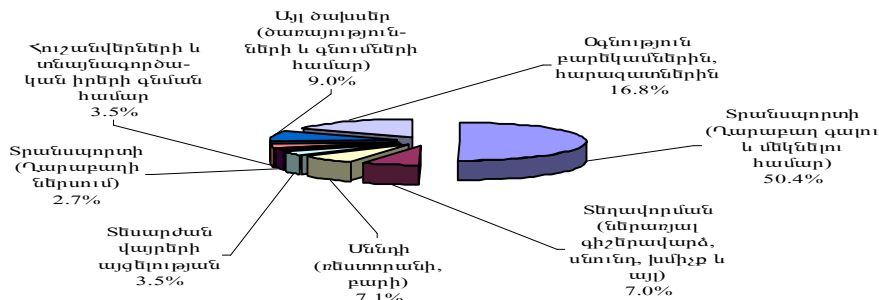
Նույն պատկերն է գրանցվել նաև ժամանողների մոտ, ամենաքիչ օրական ծախսը մեկ ժամանողի կողմից, միջին հաշվով, կատարել են կրթության նպատակով՝ 6982.9 դրամ, իսկ ամենաշատը՝ այլ նպատակով՝ 145930.3.0 դրամ:

Աղյուսակ 16. Մեկնողների ծախսերի կառուցվածքը

	Գումարը, հազ. դրամ	Կառուցվածքը, %
Տրանսպորտի (Ղարաբաղ գալու և մեկնելու համար)	138696.7	50.4
Տեղավորման (ներառյալ գիշերավարձ, սնունդ, խմիչք և այլ)	19273.2	7.0
Մննդի (ռեստորանի, բարի)	19633.6	7.1
Տեսարժան վայրերի այցելության	9569.5	3.5
Տրանսպորտի (Ղարաբաղի ներսում)	7471.3	2.7
Այլ ծախսեր (ժառայությունների և գնումների համար)	24797.1	9.0
Հուշանվերների և տնայնագործական իրերի գնման համար	9626.1	3.5
Օգնություն բարեկամներին, հարազատներին	46407.6	16.8
Ընդամենը	275475.2	100.0
Ընդամենը միջին ծախսը մեկ անձի հաշվով	479.9	X

Մեկնողների ծախսերի կառուցվածքից երևում է, որ Ղարաբաղ գալու և մնալու համար ամենաշատը զբոսաշրջիկները ծախսում են տրանսպորտի համար՝ ընդամենը ծախսերի 50.4 տոկոսը, իսկ եթե դրան էլ ավելացնենք Ղարաբաղի ներսում կատարվելիք տրանսպորտային ծախսերը՝ 2.7 տոկոս, ապա այն բավականին բարձր ցուցանիշ կստացվի՝ 53.1 տոկոս: Ոչ քիչ գումար է ծախսվում նաև բարեկամներին և հարազատներին օգնության համար՝ 16.8 տոկոս, ինչպես նաև՝ ժառայությունների մատուցման և գնումների համար՝ 9.0 տոկոս: Ընդհանուր առմամբ, մեկ զբոսաշրջիկի կողմից միջին հաշվով կատարվել է ավելի քան 470.0 հազար դրամի ծախս:

Գծապատկեր 18. Մեկնողների ծախսերի կառուցվածքը, %

Ժամանողների ծախսերի կառուցվածքի մասին անհրաժեշտ տեղեկատվություն ստանալու նպատակով զբոսաշրջիկներին խնդրվել է հնարավորինս ճշգրիտ նշել իրենց կողմից կատարված ծախսերը, ընդ որում, բաժանելով ծախսերը երկու մասի՝ առանձին նշել ճանապարհորդության կազմակերպման համար որքա՞ն գումար են ծախսել մինչև Ղարաբաղից մեկնելը և առանձին՝ որքա՞ն գումար են ծախսել արտերկրում, որի արդյունքում ստացվեց հետևյալ պատկերը:

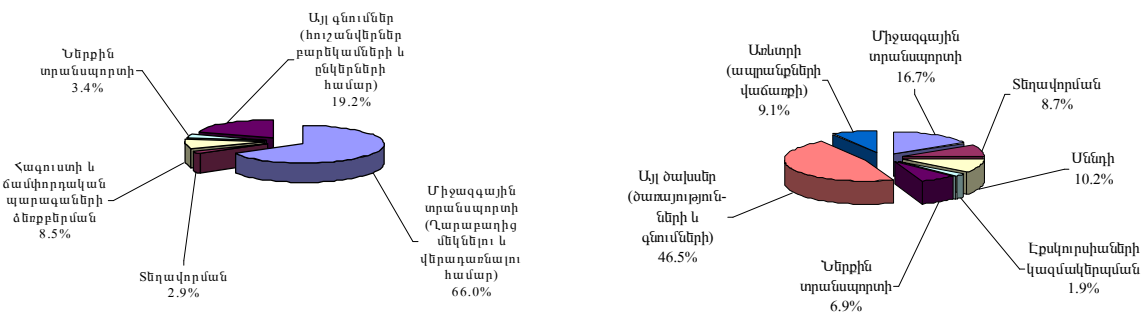
Աղյուսակ 17. Ժամանողների ծախսերի կառուցվածքը

	Ժամանողների ծախսերի կառուցվածքը		Ընդամենը
	մինչև Ղարաբաղից մեկնելը	արտերկրում	
Միջազգային տրանսպորտի (Ղարաբաղից մեկնելու և վերադառնալու համար)	25547.3	12362.3	37909.6

	Ժամանողների ծախսերի կառուցվածքն		Ընդամենը
	Մինչև Ղարաբաղից մեկնելը	արտերկրում	
Տեղավորման	1131.6	6419.6	7551.2
Սննդի	X	7526.8	7526.8
Էքսկուրսիաների կազմակերպման	X	1424.2	1424.2
Հագուստի և ճամփորդական պարագաների ձեռքբերման	3310.4	X	3310.4
Ներքին տրանսպորտի	1301.0	5108.9	6409.9
Այլ գնումներ (հուշանվերներ քարեկամների և ընկերների համար)	7425.1	X	7425.1
Այլ ծախսեր (ծառայությունների և գնումների)	X	34399.5	34399.5
Առևտրի (ապրանքների վաճառքի)	X	6721.0	6721.0
Ընդամենը	38715.4	73962.3	112677.7
Ընդամենը ծախսը մեկ անձի հաշվով	142.3	271.9	414.3

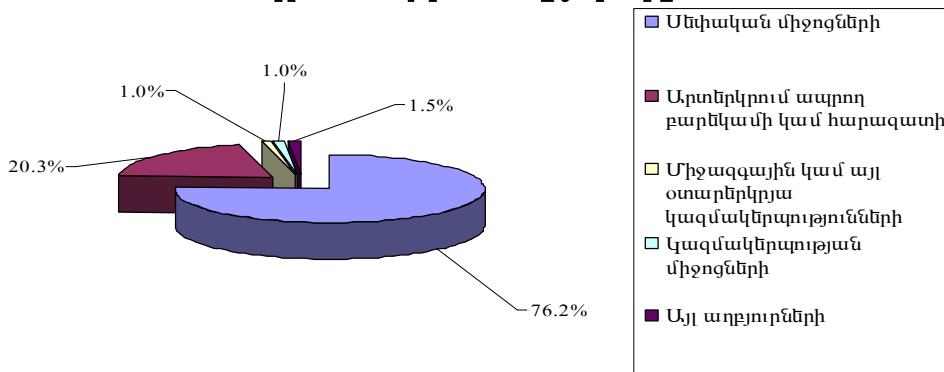
Աղյուսակից երևում է, որ ծախսերի մեծ մասը միջազգային տրանսպորտին՝ ընդամենը ծախսերի 33.6 տոկոսը և այլ ծախսերին (ծառայությունների և գնումների)՝ 30.5 տոկոսը են ուղղվում: Մինչև Ղարաբաղից մեկնելը մեկ ժամանողի հաշվով կատարված միջին ծախսը 35.3 հազ. դրամով ավելի քիչ է, քան արտերկրում: Վերջինս բացատրվում է նրանով, որ արտերկրում ծառայությունների և վաճառքի նպատակով ձեռք բերված ապրանքների համար ծախսվում է բավական մեծ գումար՝ ընդամենը արտերկրում կատարված ծախսերի 55.6 տոկոսը:

Գծապատկեր 19. Ժամանողների ծախսերի կառուցվածքը
Մինչև Ղարաբաղից մեկնելը Արտերկրում

Հնտագոտության ժամանակ տեղեկատվություն է ստացվել նաև այն մասին, թե՞ ժամանողները իրենց ճանապարհորդությունը ինչպիսի՞ միջոցներով են կազմակերպել, ըստ որի զբոսաշրջիկների մեծ մասը ճանապարհորդությունը ֆինանսավորել է սեփական միջոցների և արտերկրում ապրող բարեկամի կամ հարազատի հաշվին, համապատասխանաբար՝ 76.2 և 20.3 տոկոս:

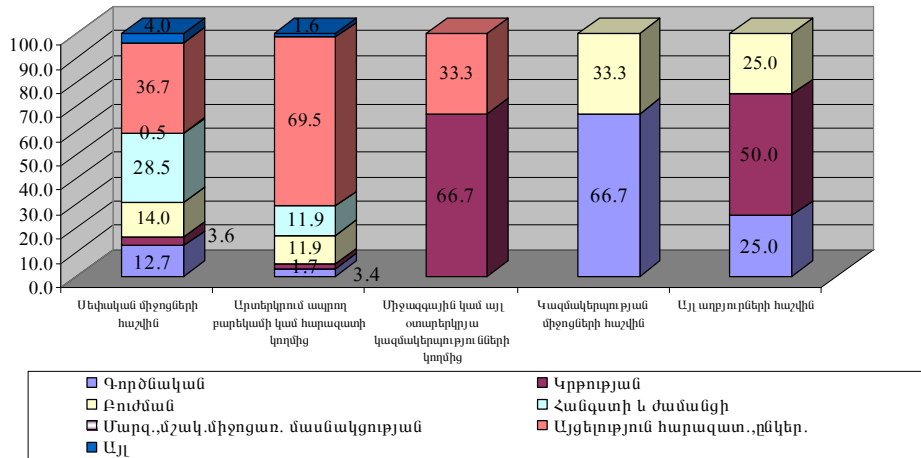
Գծապատկեր 20. Հարցմանը մասնակցած ժամանողների ճանապարհորդության ֆինանսավորման աղբյուրները

Այլ աղբյուրների հաշվին ֆինանսավորվել է ճանապարհորդության ծախսերի 1.5 տոկոսը, ժամանողների մեծ մասը նշել է Ղարաբաղում ապրող բարեկամի կամ հարազատի կողմից և տարբեր կազմակերպությունների կողմից բուժման նպատակով տրամադրված միջոցների մասին:

Բացառությամբ մարզական, մշակութային միջոցառումներին մասնակցության նպատակով այլ երկրներ այցելածներից (որը լրիվությամբ ֆինանսավորվել է սեփական միջոցների հաշվին), մյուս բոլոր նպատակով ժամանողների 65.9-90.0 տոկոսի ծախսերի ֆինանսավորման աղբյուրները սեփական միջոցներն են:

Գծապատկեր 21. Հարցմանը մասնակցած ժամանողների ճանապարհորդության ֆինանսավորման աղբյուրները ըստ նպատակների

Ըստ տարիքային խմբերի, սեփական, միջազգային կամ այլ օտարերկրյա կազմակերպությունների և արտերկրում ապրող բարեկամի կամ հարազատի միջոցների հաշվին ամենաշատը ժամանել են 18-35 տարեկան զբոսաշրջիկները: Հատկանշական է, որ 36-55 տարեկան ժամանողների 66.7 տոկոսի ծախսերը հոգացել են կազմակերպությունը, 33.3 տոկոսը՝ արտերկրում ապրող բարեկամը կամ հարազատը:

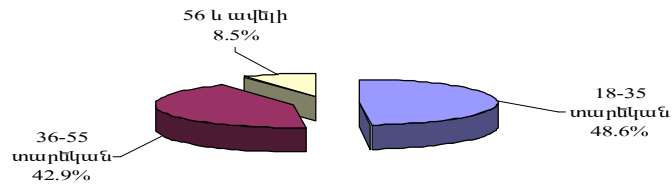
Հարցմամբ պարզվել է նաև, որ 272 ժամանողներից 35-ը կամ 12.9 տոկոսը արտերկրում ստացել են եկամուտ և եկամտի ընդհանուր գումարը կազմել է 17187.0 հազ. դրամ:

Աղյուսակ 18. Ժամանողների ճանապարհորդության ժամանակ ստացած եկամուտները, ըստ տարիքային խմբերի

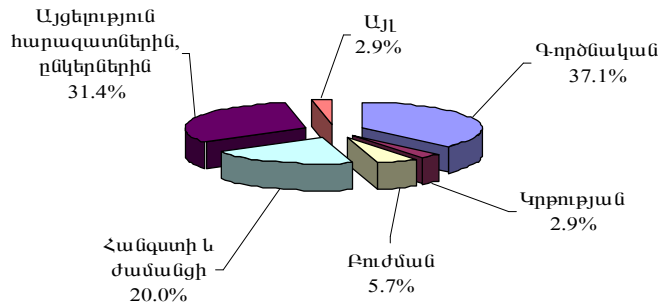
	մինչև 17 տարեկան	18-35 տարեկան	36-55 տարեկան	56 և ավելի	Ընդամենը
Ընդամենը ժամանողներ	9	127	86	50	272
որից ստացել են եկամուտ	-	17	15	3	35
Եկամտի ընդհանուր գումարը, հազ. դրամ	-	2393.8	6846.7	7946.5	17187.0

Եկամտի աղբյուր են ունեցել 18-35 տարեկան տարիքային խմբի ժամանողների 13.4 տոկոսը, 36-55 տարեկանների՝ 17.4 տոկոսը և 56 տարեկան և բարձր տարիքի՝ 6.0 տոկոսը:

Գծապատկեր 22. Ճանապարհորդության ժամանակ եկամուտ ստացած ժամանողների կառուցվածքն ըստ տարիքային խմբերի

Գծապատկեր 23. Ճանապարհորդության ժամանակ եկամուտ ստացած ժամանողների կառուցվածքն ըստ նպատակների

Գծապատկերից ակնհայտ է, որ ամենաշատ եկամուտ ստացողները՝ 37.1 տոկոսը, հանդիսացել են գործնական նպատակով այլ երկիր այցելածները:

5.6. Զբոսաշրջիկների գնահատականը ԼՂՀ զբոսաշրջության միջավայրի վերաբերյալ

Հնտագոտության ժամանակ ուսումնասիրվել է նաև մեկնողների կարծիքը այն մասին, թե ինչպես են նրանք գնահատում Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության զբոսաշրջության ոլորտում գոյություն ունեցող ծառայությունները և հարմարությունները: Առաջադրված 5 բալանոց գնահատման համակարգում առավելագույն գնահատականի չի արժանացել և ոչ մի ծառայություն, ըստ որում ամփոփված տվյալներով ամենացածր գնահատականին արժանացել են ներքին ճանապարհները և գների մակարդակը՝ 2.6 բալ(միջին), իսկ ամենաբարձրին՝ տնսարժան վայրերը՝ 4.4 բալ(լավ):

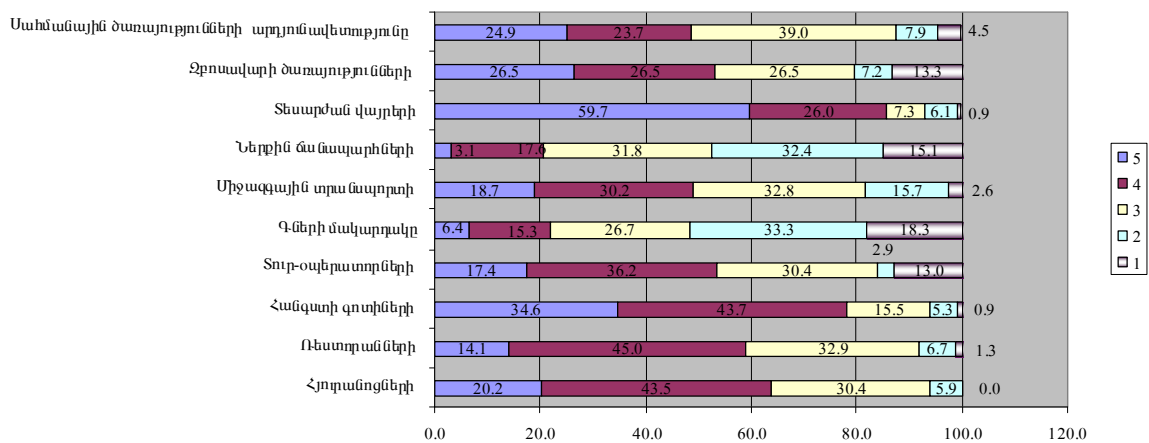
Աղյուսակ 19. Մեկնողների կողմից տրված ծառայությունների և հարմարությունների որակի գնահատականները

Ծառայություններ և հարմարություններ	Գերազանց (5)	Լավ (4)	Բավարար (3)	Վատ (2)	Շատ վատ (1)	Ընդամենը	Միջին գնահատականը
Հյուրանոցներ	48	103	72	14	-	237	3.8
Ռեստորաններ	55	175	128	26	5	389	3.6
Հանգստի գոտիներ	156	197	70	24	4	451	4.1
Տուր-օպերատորներ	12	25	21	2	9	69	3.4
Գների մակարդակ	29	69	120	150	82	450	2.6
Միջազգային տրանսպորտ	44	71	77	37	6	235	3.5
Ներքին ճանապարհներ	16	92	166	169	79	522	2.6
Տնսարժան վայրեր	246	107	30	25	4	412	4.4

Ծառայություններ և հարմարություններ	Գերազանց (5)	Լավ (4)	Բավարար (3)	Վատ (2)	Շատ վատ (1)	Ընդամենը	Միջին գնահատականը
Զբոսավարի ծառայություններ	22	22	22	6	11	83	3.5
Սահմանային ծառայությունների արդյունավետությունը	60	57	94	19	11	241	3.6

Տեսարժան վայրեր այցելածների 59.7 տոկոսը դրանք գնահատել են «գերազանց», 26.0 տոկոսը՝ «լավ», հանգստի գոտիների այցելածների 43.7 տոկոսը դրանք գնահատել են «լավ», 34.6 տոկոսը՝ «գերազանց», 33.3 տոկոսը գների մակարդակը գնահատել են «վատ», իսկ 31.8 տոկոսի և 32.4 տոկոսի գնահատմամբ ներքին ճանապարհները գտնվում են բավարար և վատ վիճակում:

Գծապատկեր 24. Ծառայությունների և հարմարությունների որակը մեկնողների գնահատմամբ, %

Գնահատական տալու հարցում ակտիվ մասնակցություն են ունեցել 18-35 և 36-55 տարեկան տարիքային խմբերի զբոսաշրջիկները:

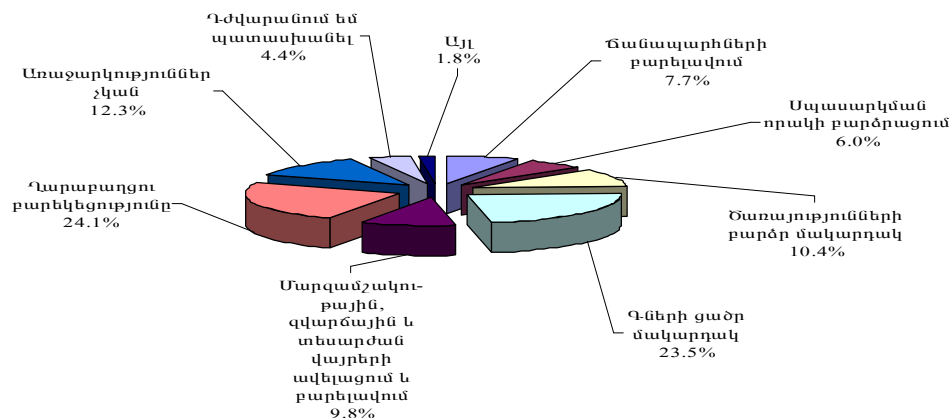
Աղյուսակ 20. Ծառայությունների և հարմարությունների որակը մեկնողների գնահատմամբ՝ տարիքային խմբերով

Ծառայություններ և հարմարություններ	մինչև 17 տարեկան	18-35 տարեկան	36-55 տարեկան	56 և ավելի	Ընդամենը	
Հյուրանոցների	Շատ վատ (1)					
	Վատ (2)		10	3	1	14
	Բավարար (3)	1	54	12	5	72
	Լավ (4)	4	59	31	9	103
	Գերազանց (5)	1	21	15	11	48
Ռեստորանների	Շատ վատ (1)		1	3	1	5
	Վատ (2)		16	10		26
	Բավարար (3)	2	75	44	7	128
	Լավ (4)	5	88	60	22	175
	Գերազանց (5)		31	16	8	55
Հանգստի գոտիների	Շատ վատ (1)		1	3		4
	Վատ (2)		12	12		24
	Բավարար (3)		37	27	6	70
	Լավ (4)	2	117	58	20	197
	Գերազանց (5)	8	74	55	19	156
Տուր-օպերատորների	Շատ վատ (1)		4	4	1	9
	Վատ (2)		1	1		2
	Բավարար (3)	1	13	4	3	21
	Լավ (4)		18	5	2	25

Ծառայություններ և հարմարություններ		մինչև 17 տարեկան	18-35 տարեկան	36-55 տարեկան	56 և ավելի	Ընդամենը
	Գերազանց (5)		10	1	1	12
Գների մակարդակը	Շատ վատ (1)		39	36	7	82
	Վատ (2)	1	85	49	15	150
	Բավարար (3)	3	64	36	17	120
	Լավ (4)	2	23	30	14	69
	Գերազանց (5)	1	17	6	5	29
Միջազգային տրանսպորտի	Շատ վատ (1)		5	1		6
	Վատ (2)		19	16	2	37
	Բավարար (3)	1	44	21	11	77
	Լավ (4)		30	29	12	71
	Գերազանց (5)	3	18	10	13	44
Ներքին ճանապարհների	Շատ վատ (1)		38	31	10	79
	Վատ (2)	3	107	46	13	169
	Բավարար (3)	6	64	68	28	166
	Լավ (4)	1	44	30	17	92
	Գերազանց (5)	1	10	3	2	16
Տեսարժան վայրերի	Շատ վատ (1)		2	2		4
	Վատ (2)		9	16		25
	Բավարար (3)		12	11	7	30
	Լավ (4)	1	49	38	19	107
	Գերազանց (5)	8	156	62	20	246
Զբոսավարի ծառայությունների	Շատ վատ (1)		3	7	1	11
	Վատ (2)		3	3		6
	Բավարար (3)		13	7	2	22
	Լավ (4)		17	3	2	22
	Գերազանց (5)	1	12	3	6	22
Մահմանային ծառայությունների արդյունավետությունը	Շատ վատ (1)		3	8		11
	Վատ (2)		9	8	2	19
	Բավարար (3)	1	53	31	9	94
	Լավ (4)		29	18	10	57
	Գերազանց (5)	1	41	11	7	60

ԼՂՀ այցելածներին հարցազրույցի ժամանակ խնդրվել է ներկայացնել իրենց նկատառումները հանրապետության զբոսաշրջության ոլորտի բարելավման առումով: Զբոսաշրջիկների կողմից տրված առաջարկությունների մեջ կարևորվել են դարաբաղու բարեկեցությունը, ծառայությունների, մասնավորապես տրանսպորտային և հյուրանոցային, մակարդակի բարձրացումը, մարզամշակութային, զվարճային և տեսարժան վայրերի ավելացումը և բարելավումը, ճանապարհների բարելավումը ու գների մատչելիության ապահովումը:

Գծապատկեր 25. Մեկնողների զբոսաշրջության ոլորտի բարելավմանն ուղղված առաջարկությունների կառուցվածքը, %

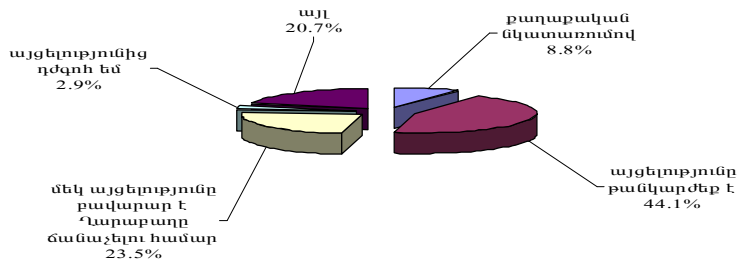
Ջրուսաշրջիկների 12.3 տոկոսը որևէ առաջարկությամբ՝ հանդես չի եկել, ևս 4.4 տոկոսը դժվարացել է պատասխանել:

Աղյուսակ 21. Մեկնողների գնահատականները Արցախի հետագա այցելությունների վերաբերյալ

	Այո	Ոչ	Չգիտեմ
Հնարավոր է, որ Դուք հաջորդ տարիներին ևս այցելեք Ղարաբաղ	533	34	7
Հյուրասեր են արդյոք դարաբաղցիները	553	12	9
Արդյոք Չեր ընկերներին և հարազատներին խորհուրդ կտաք այցելել Ղարաբաղ	558	6	10

Մեկնողներից 34-ը կամ 5.9 տոկոսը պատասխանել է, որ հաջորդ տարիներին չեն այցելելու Ղարաբաղ և հիմնական բացատրությունը այն է, որ այցելությունը թանկարժեք է կամ մեկ այցելությունը բավարար է Ղարաբաղը ճանաչելու համար:

Գծապատկեր 26. Մեկնողների կարծիքը այն մասին, թե ինչ՞ու նրանք հաջորդ տարիներին չեն այցելի Ղարաբաղ, %

Մեկնողների մոտ 93 տոկոսը պատասխանել է, որ հնարավոր է, որ հաջորդ տարիներին ևս այցելի Ղարաբաղ, 97.2 տոկոսը՝ ընկերներին և հարազատներին ևս խորհուրդ կտա այցելել Ղարաբաղ, իսկ արդյ՞ոք հյուրասեր են դարաբաղցիները, թե՛ ոչ հարցին՝ 96.3 տոկոսը պատասխանել են «այո»:

ს უ ქ ბ ლ ქ უ ო

ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱԳԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Հետազոտությունն իրականացվում է համաձայն «Պետական վիճակագրության մասին» Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրենքի

Ժամանողի հարցում

Հաստատված է
Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության
վիճակագրության պետական խորհրդի
2013 թվականի հուլիսի 2-ի N16-Ա որոշմամբ

ՀԱՐՑԱԹԵՐԹ N ՊԵՏԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ

Տրամադրված տեղեկությունների գաղտնիությունն ու անանունությունը երաշխավորվում է օրենքով

երկրի անվանումը կողմ¹

1. Ո՞ր երկրի քաղաքացի եք (քաղաքացիություն չունեցող անձանց համար նշել “քաղաքացիություն չունի”)

--	--	--	--

2 Ո՞ր երկիրն է հանդիսանում հիմնական բնակության վայրը

--	--	--	--

Հարցազրուցավարին եթե հարցվողի հիմնական բնակության վայրը Ղարաբաղը չէ, հարցազրույցը ՉՇԱՐՈՒՆԱԿԵԼ

3. Ե՞րբ եք մեկնել Ղարաբաղից, նշել

քանի՞ օր է մնացել

օրը ամիսը տարին

--	--	--	--

Հարցազրուցավարին եթե այցելում չի մնացել 24 ժամ կամ մնացել է մեկ տարուց ավել, ապա հարցազրույցը ՉՇԱՐՈՒՆԱԿԵԼ

երկրի անվանումը կողմ

4. Ո՞ր երկրից եք ժամանում՝ չհաշված տարանցիկ կանգառները

--	--	--	--

5. Խնդրում ենք ասել Ձեր տարիքային խումբը (համապատասխան վանդակում նշել X նշանը)

մինչև 17 18-35 36-55 56 և բարձր

6. Մեռը (համապատասխան վանդակում նշել X նշանը) արական իգական

7. Ո՞րն է Ձեր ճանապարհորդության հիմնական նպատակը (համապատասխան վանդակում նշել X նշանը թույլատրվում է միայն մեկ պատասխան)

7.1. գործնական..... ☐	7.4. հանգստի և ժամանցի ☐
7.2. կրթության..... ☐	7.5. մարզական, մշակութային միջոցառումներին մասնակցության..... ☐
7.3. բուժման..... ☐	7.6. այցելություն հարազատներին, ընկերներին..... ☐
	7.7. այլ..... ☐

8. Որտե՞ղ եք հանգրվանել այդ օրերի ընթացքում (համապատասխան վանդակներում նշել գիշերած օրերի քանակը)

8.1. հյուրանոցում 8.3. B&B և Հոսթել 8.5. այլ հանգրվանում.....
8.2. վարձով բնակարանում... 8.4. բարեկամի կամ ընկերոջ տանը ...

9. Ձեր ճանապարհորդությունը կազմակերպվել է ըստ տուր-փաթեթի, թե՞ ինքնուրույն

9.1 տուր- փաթեթով անցնել 10-րդ հարցին \Rightarrow

9.2. ինքնուրույն, իմ հիմնարկի կամ համագործակցող հիմնարկի կողմից..... անցնել 12-րդ հարցին \Rightarrow

10. Որքա՞ն եք վճարել տուր-փաթեթի համար (ներառյալ ընտանիքի անդամներին, եթե այդպիսիք կան)

գումարը _____, արժույթը _____, կողմ 10.1 Քանի անձի համար են կատարվել այդ ծախսերը _____

10.2 Արդյո՞ք փաթեթը ներառում է միջազգային տրանսպորտային ծախսերը՝ այո ոչ

¹ Երկրների կողերը և սզացրած վանդակները չլրացնել, դրանք լրացվում են կողավորողի կողմից:

10.3 Եթե ոչ, ապա որքա՞ն գումար եք ծախսել միջազգային տրանսպորտի համար (ներառյալ ընտանիքի անդամներին, եթե այդպիսիք կան), գումարը _____, արժույթը _____, կողը

11. Ասացեք խնդրեմ, բացի փաթեթից, արտերկրում որքա՞ն գումար եք ծախսել ապրանքների ձեռք բերման կամ ծառայություններից օգտվելու համար (ներառյալ ընտանիքի անդամներին, եթե այդպիսիք կան), գումարը _____, արժույթը _____, կողը

Անցնել 14-րդ հարցին :

Հարցազրուցավարին ճանապարհորդությունն ինքնուրույն կազմակերպող զբոսաշրջիկների համար

12. Խնդրում ենք, հնարավորինս ճշգրիտ, նշել՝ որքա՞ն գումար եք ծախսել ճանապարհորդության կազմակերպման համար ՄԻՆՉԵՎ Գարաբաղից մեկնելը

	գումարը	արժույթը
12.1 միջազգային տրանսպորտի՝ Գարաբաղից մեկնելու և վերադառնալու համար	<input type="text"/>	<input type="text"/>
12.2 տեղավորման համար, նախօրոք ամրագրում.....	<input type="text"/>	<input type="text"/>
12.3 հագուստի և ճամփորդական պարագաների ձեռքբերման.....	<input type="text"/>	<input type="text"/>
12.4 ներքին տրանսպորտի համար (բենզին, տաքսի).....	<input type="text"/>	<input type="text"/>
12.5 քանի՞ հոգու համար են կատարվել այդ ծախսերը..... <input type="text"/>		
12.6 այլ գնումների (հուշանվերներ, բարեկամների և ընկերների) համար.....	<input type="text"/>	<input type="text"/>

13. Խնդրում ենք հնարավորինս ճշգրիտ նշել՝ ԱՐՏԵՐԿՐՈՒՄ որքա՞ն գումար եք ծախսել (ներառյալ ընտանիքի անդամներին, եթե այդպիսիք կան)

	գումարը	արժույթը
13.1. միջազգային տրանսպորտի համար (ինքնաթիռ, գնացք, ավտոմոբիլ).....	<input type="text"/>	<input type="text"/>
13.2. տեղավորման համար (ներառյալ սենյակի վճարը, սնունդը, խմիչքը).....	<input type="text"/>	<input type="text"/>
13.3. սնունդ (ռեստորան, բար և այլն), բացի 13.2 կետում նշվածի.....	<input type="text"/>	<input type="text"/>
13.4. էքսկուրսիաների, շրջագայությունների կազմակերպման համար.....	<input type="text"/>	<input type="text"/>
13.5. ներքին տրանսպորտի համար (մեքենայի վարձակալում, տաքսի, բենզին).....	<input type="text"/>	<input type="text"/>
13.6 այլ ծախսեր (ծառայությունների և գնումների համար).....	<input type="text"/>	<input type="text"/>
13.7. առևտրի (ապրանքների վաճառքի) նպատակով.....	<input type="text"/>	<input type="text"/>
13.8 քանի հոգու համար են կատարվել այդ ծախսերը	<input type="text"/>	

Հարցազրուցավարին բոլոր ժամանողների համար

14. Ծանապարհորդությունը ֆինանսավորվել է (համապատասխան վանդակում նշել X նշանը)

14.1 սեփական միջոցների հաշվին.....	☐
14.2 արտերկրում ապրող բարեկամի կամ հարազատի կողմից	☐
14.3 միջազգային կամ այլ օտարերկրյա կազմակերպությունների կողմից.....	☐
14.4 կազմակերպության միջոցների հաշվին (գործուղում).....	☐
14.5. այլ աղբյուրների հաշվին (նշել).....	☐

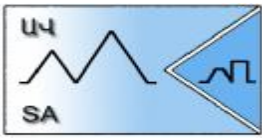
15. Արտասահմանում գտնվելու ժամանակ ստացե՞լ եք արդյոք որևէ եկամուտ Ձեր կողմից կատարված աշխատանքի կամ մատուցած ծառայության դիմաց

15.1 այո 15.2 ոչ եթե այո, ապա գումարը արժույթը

Շնորհակալություն հարցազրույցի համար

Հարցազրուցավար

/ _____ / _____ / _____ /
 (Անուն, ազգանուն) (Ստորագրություն) (Ամսաթիվ)
 Վերահսկիչ
 / _____ / _____ / _____ /
 (Անուն, ազգանուն) (Ստորագրություն) (Ամսաթիվ)

ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Հետազոտությունն իրականացվում է համաձայն «Պետական վիճակագրության մասին» Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրենքի

Մեկնողի հարցում

Հաստատված է
Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության
վիճակագրության պետական խորհրդի
2013 թվականի հուլիսի 2-ի N16-Ա որոշմամբ

ՀԱՐՑԱԹԵՐԹ N ՊԵՏԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ

Տրամադրված տեղեկությունների գաղտնիությունն ու անանոնությունը երաշխավորվում է օրենքով

1. Ո՞ր երկրի քաղաքացի եք (քաղաքացիություն չունեցող անձանց համար նշել “քաղաքացիություն չունի”)

երկրի անվանումը

կոդը¹

--	--	--	--	--

2 Ո՞ր երկիրն է Ձեր հիմնական բնակության վայրը,

--	--	--	--	--

2.1 Արդյո՞ք հանդիսանում եք Ղարաբաղում տեղաբաշխված միջազգային կազմակերպության կամ զինվորական ստորաբաժանման ծառայող (վանդակում նշել X նշանը) այո ոչ

Հարցազրուցավարին եթե հարցվողի հիմնական բնակության վայրը Ղարաբաղն է կամ աշխատում/ծառայում է միջազգային կազմակերպություններում և զինստորաբաժանումներում հարցազրույցը ՉՇԱՐՈՒՆԱԿԵԼ

3. Ե՞րբ եք ժամանել Ղարաբաղ, նշել

քանի օր է մնացել

օրը ամիսը տարին

--

Հարցազրուցավարին եթե այցելում չի մնացել 24 ժամ կամ մնացել է մեկ տարուց ավել, ապա հարցազրույցը ՉՇԱՐՈՒՆԱԿԵԼ

4. Արդյոք ունե՞ք հայկական ծագում (համապատասխան վանդակում նշել X նշանը) այո ոչ

5. Խնդրում ենք ասել Ձեր տարիքային խումբը (համապատասխան վանդակում նշել X նշանը)

մինչև 17 18-35 36-55 56 և բարձր

6. Մեռը (համապատասխան վանդակում նշել X նշանը) արական իգական

7. Ո՞րն է Ձեր ճանապարհորդության հիմնական նպատակը (համապատասխան վանդակում նշել X նշանը թույլատրվում է միայն մեկ պատասխան)

7.1. գործնական..... ☐	7.4. հանգստի և ժամանցի..... ☐
7.2. կրթության..... ☐	7.5. մարզական, մշակութային միջոցառումներին մասնակցություն..... ☐
7.3. բուժման..... ☐	7.6. այցելություն հարազատներին, ընկերներին..... ☐
	7.7. այլ..... ☐

Հարցազրուցավարին եթե հանգստի և ժամանցի, ապա շարունակել, այլ դեպքերում անցնել 9-րդ հարցին

¹ Երկրների կոդերը և մագրած վանդակները չլրացնել, դրանք լրացվում են կողավորողի կողմից:

8. Ո՞րն էր Ղարաբաղն ընտրելու հիմնական պատճառը (կարող եք ընտրել 1-ից ավել պատասխան)

- 8.1 բնությունը/տեսարժան վայրերը.....
- 8.2 մշակույթը/պատմությունը.....
- 8.3 ուխտագնացությունը.....
- 8.4 մասնագիտական շրջագայությունը.....
- 8.5 արկածային շրջագայությունները.....
- 8.6 Արցախի հիմնախնդիրը
- 8.7 այլ՝ նշել _____

9 Նախկինում այցելել ե՞ք Ղարաբաղ այո ոչ , եթե ոչ անցնել 11-րդ հարցին ➔

10. Եթե այո, ապա քանի՞ անգամ

- 10.1 մեկ այցելություն
- 10.2 երկու այցելություն
- 10.3 երեք և ավելի այցելություն

11. Ղարաբաղն ընտրելու հարցում ին՞չ տեղեկատվական աղբյուրներից եք օգտվել,

- 11.1 ընկերները, հարազատները.....
- 11.2 նախկին այցելությունները.....
- 11.3 տուր-օպերատորները.....
- 11.4 ինտերնետ, նշել կայքի անվանումը _____
- 11.5 այլ, նշել _____

12. Ասացեք խնդրեմ այն կազմակերպության անվանումը, որի միջոցով իրականացվել է հյուրանոցի ամրագրումը

13. Որտե՞ղ եք հանգրվանել Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում գտնվելու ընթացքում (համապատասխան վանդակներում նշել գիշերած օրերի քանակը)

- 13.1 հյուրանոցում
- 13.2 վարձով բնակարանում
- 13.3 B&B և Հոթել.....
- 13.4 բարեկամի, ընկերոջ կամ ծանոթի տանը
- 13.5 այլ հանգրվաններում.....

14. Նշեք Ղարաբաղի այն վայրերը, որտեղ այցելել եք, և քանի օր եք գիշերել այդ վայրերում (վանդակում նշել 0, եթե կատարվել է այցելություն առանց գիշերելու)

- 14.1 Ստեփանակերտ.....
- 14.2 Շուշի.....
- 14.3 Գանձասար
- 14.4 Տիգրանակերտ.....
- 14.5 Նիկոլ Գումանի տուն քանդարան.....
- 14.6 Ամարաս.....

15. Ձեր ճանապարհորդությունը կազմակերպվել է ըստ տուր-փաթեթի, թե՞ ինքնուրույն

- 15.1 տուր-փաթեթով..... *անցնել 16-րդ հարցին* ➔
- 15.2 ինքնուրույն, իմ հիմնարկի կամ համագործակցող հիմնարկի կողմից.... *անցնել 18-րդ հարցին* ➔

16. Որքան ե՞ք վճարել տուր-փաթեթի համար՝ (ներառյալ ընտանիքի անդամներին, եթե այդպիսիք կան)

գումարը _____, *արժույթը* _____, *կողը*

16.1 Քանի՞ հոգու համար են կատարվել այդ ծախսերը _____

16.2 Արդյո՞ք փաթեթը ներառում է միջազգային տրանսպորտային ծախսերը՝ այո , ոչ

16.3 Եթե ոչ, ապա որքա՞ն գումար եք ծախսել միջազգային տրանսպորտի համար(ներառյալ ընտանիքի անդամներին, եթե այդպիսիք կան)

գումարը _____, արժույթը _____, կողը

17. Ասացեք խնդրեմ՝ բացի փաթեթից, Ղարաբաղում որքա՞ն գումար եք ծախսել ապրանքների ձեռք բերման կամ ծառայություններից օգտվելու համար(ներառյալ ընտանիքի անդամներին, եթե այդպիսիք կան),

17.1 գումարը _____, արժույթը _____, կողը

գումարը արժույթը

17.2 օգնություն հարազատներին, բարեկամներին

Քանի հոգու համար են կատարվել այդ ծախսերը _____

Անցնել 19-րդ հարցին :

Հարցազրուցավարին ճանապարհորդությունն ինքնուրույն կազմակերպող զբոսաշրջիկների համար

18. Խնդրում ենք հնարավորինս ճշգրիտ նշել՝ որքա՞ն գումար եք ծախսել ճանապարհորդության կազմակերպման համար մինչև Ղարաբաղ այցելելը և Ղարաբաղում մնալու համար

	գումարը	արժույթը
18.1 տրանսպորտի՝ Ղարաբաղ գալու և մեկնելու համար.....	☐	☐
18.2 տեղավորման (ներառյալ գիշերավարձ, սնունդ, խմիչք և այլն).....	☐	☐
18.3 սննդի (ռեստորանի, բարի, բացի 19.2 կետում նշվածի).....	☐	☐
18.4 տեսարժան վայրերի այցելության, էքսկուրսիաների.....	☐	☐
18.5 տրանսպորտի՝ Ղարաբաղի ներսում.....	☐	☐
18.6 այլ ծախսեր (ծառայությունների և գումաների համար).....	☐	☐
18.7 քանի հոգու համար են կատարվել այդ ծախսերը.....	☐	
18.8 հուշանվերների և տնայնագործական իրերի գնման համար.....	☐	☐
18.9 օգնություն բարեկամներին, հարազատներին	☐	☐

Հարցազրուցավարին բոլոր ժամանողների համար

19. Եթե օգտվել եք հետևյալ ծառայություններից, ապա ընդհանուր առմամբ ինչպե՞ս կգնահատեք դրանց որակը (գնահատումը՝ գերազանց-5, լավ-4, բավարար-3, միջին-2, վատ-1)

19.1. հյուրանոցների..... ☐	19.6. միջազգային տրանսպորտի..... ☐
19.2. ռեստորանների..... ☐	19.7 ներքին ճանապարհների..... ☐
19.3. հանգստի գոտիների..... ☐	19.8. տեսարժան վայրերի (թանգարան, եկեղեցիներ և այլն)..... ☐
19.4. տուր-օպերատորների... ☐	19.9. զբոսավարի ծառայությունների..... ☐
19.5 գների մատչելիությունը.. ☐	19.10 սահմանային ծառայությունների արդյունավետությունը.. ☐

20. Հնարավոր է, որ Դուք հաջորդ տարիներին ևս այցելեք Ղարաբաղ

20.1 այո Անցնել 22-րդ հարցին :

20.2 ոչ

21. Եթե ոչ, ապա ինչու՞

21.1 քաղաքական նկատառումով.....

21.2 այցելությունը թանկարժեք է.....

21.3 մեկ այցելությունը բավարար է Ղարաբաղը ճանաչելու համար....

21.4 այցելությունից դժգոհ եմ.....

21.5 այլ, նշել _____

22. Հյուրասեր են արդյո՞ք ղարաբաղցիները

22.1 այո 22.2 ոչ 22.3 չգիտեմ

23. Արդյո՞ք Ձեր ընկերներին և հարազատներին խորհուրդ կտաք այցելել Ղարաբաղ

23.1 այո 23.2 ոչ

24. Ի՞նչը կցանկանայիք փոխված տեսնել Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության զբոսաշրջության ոլորտում

- 24.1.....
- 24.2.....
- 24.3.....

Շնորհակալություն հարցազրույցի համար

Հարցազրուցավար
 / _____ / _____ / _____ /
 (Անուն, ազգանուն) (Ստորագրություն) (Ամսաթիվ)

Վերահսկիչ
 / _____ / _____ / _____ /
 (Անուն, ազգանուն) (Ստորագրություն) (Ամսաթիվ)

Համառոտ ուղեցույց

մեկնողի և ժամանողի հարցաթերթերի լրացման վերաբերյալ

1. Ընտրանքային հետազոտության նպատակը և նկարագիրը: Սույն ընտրանքային հետազոտության հիմնական նպատակն է ստանալ հանրապետություն ժամանողների և հանրապետությունից մեկնողների վերաբերյալ հնարավորինս արժանահավատ տվյալներ, մասնավորապես, առավելագույն ճշտությամբ ստանալ տվյալներ, որոնք կբնորոշեն զբոսաշրջիկների աշխարհագրական բաշխվածությունը, ժամանման/մեկնման նպատակալությունը, զբոսաշրջիկների սեռատարիքային կազմը, կատարված ծախսերի կառուցվածքը, բացահայտել Ղարաբաղի զբոսաշրջության ոլորտի դրական և բացասական կողմերը և այլն:

Ստացված տվյալները օգտագործվելու են տարբեր մակրոտնտեսական ցուցանիշների հաշվարկման համար և հիմք կհանդիսանան Ղարաբաղում զբոսաշրջության սատելիտային հաշվի կառուցման աշխատանքներն իրականացնելու համար:

Հետազոտությունն անանուն է, հասցեներ չեն գրանցվում, մասնակցությունը կամավոր է, հարցման ենթակա անձինք կարող են չպատասխանել որևէ հարցի կամ բոլոր հարցերին:

Զբոսաշրջության վերաբերյալ տեղեկությունների հավաքագրմանն ուղղված ընտրանքային հետազոտությունն անցկացվում է հարցազրույցավարների կողմից՝ հանրապետություն ժամանողների և հանրապետությունից մեկնողների և ստացված տեղեկությունները հարցաթերթերում գրանցելու միջոցով:

Հարցաթերթերում և սույն ուղեցույցում օգտագործվող հասկացությունների նշանակությունը.

Զբոսաշրջիկ ըստ ՄԱԿ-ի զբոսաշրջության համաշխարհային կազմակերպության (ՉՀԿ) մեթոդաբանության **զբոսաշրջիկ** է համարվում ցանկացած անձ, որը հանգստանալու, բուժվելու, հարազատներին այցելելու, գործնական, կրոնական կամ այլ նպատակներով ճանապարհորդում է իր հիմնական բնակության վայրից մեկ այլ վայր՝ ոչ պակաս քան 24 ժամ և ոչ ավել քան անընդմեջ 1 տարի ժամանակով: Այսինքն՝ նրա հիմնական նպատակը ճանապարհորդելն է, այլ ոչ թե աշխատանքային գործունեությամբ զբաղվելը, որի դեպքում ուղևորության համար վճարումները կկատարվեն ժամանած վայրում աշխատանքային գործունեությունից ստացված ֆինանսական միջոցների հաշվին:

Այս առումով, անհրաժեշտ է տարբերակել ճանապարհորդների երկու մեծ խմբեր՝ **«այցելուներ»** և **«այլ ճանապարհորդներ»:** Բոլոր տեսակի ճանապարհորդները, որոնք զբաղվում են զբոսաշրջությամբ համարվում են **«այցելուներ»:** **«Այցելուներ»** հասկացությունը իրենից ներկայացնում է ամբողջ զբոսաշրջության վիճակագրության համակարգի հիմնական բաղադրիչը: **«Այցելուները»** բաժանվում են երկու խմբի՝ **«զբոսաշրջիկներ»** (գիշերող այցելուներ) և **«մեկօրյա այցելուներ»:** **Այլ ճանապարհորդները** համաձայն զբոսաշրջության վիճակագրության մեթոդաբանության, սույն հետազոտության իմաստով հաշվառման ենթակա չեն:

Միջազգային զբոսաշրջությունն ընդգրկում է այն զբոսաշրջիկներին, որոնք մեկնում են իրենց երկրից (հիմնական բնակության վայր հանդիսացող) մեկ այլ երկիր (**արտագնա զբոսաշրջություն**) կամ ժամանում են մեկ այլ երկրից (**ներգնա զբոսաշրջություն**): Միջազգային զբոսաշրջության վիճակագրության բնորոշման առանցքային չափանիշ է համարվում «հիմնական բնակության վայրի երկիր» հասկացությունը: Միջազգային զբոսաշրջության դասակարգումն ըստ երկրների իրականացնելու համար, որպես այցելուի ծագման երկրի հիմնական չափանիշ, օգտագործվում է հիմնական բնակության վայրը (ռեզիդենտությունը), այլ ոչ թե **քաղաքացիությունը:**

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ռեզիդենտ, ըստ ԱՄՀ-ի վճարային հաշվեկշռի կազմման մեթոդաբանության, համարվում է ֆիզիկական անձը (տնային տնտեսությունը), որի հիմնական բնակության վայրը կամ կենսական շահերի կենտրոնը հանդիսանում է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունը:

Հիմնական բնակության վայրը սույն ուղեցույցի իմաստով, այն երկիրն է, որտեղ ֆիզիկական անձը, անկախ քաղաքացիությունից, անընդմեջ բնակվում է 1 տարուց ավելի:

Գիվանագիտական անձնակազմի (ղեկավարների, հյուպատոսությունների, ռազմական ներկայացուցչությունների աշխատողները անկախ ծառայության ժամկետից համարվում են իրենց երկրի ռեզիդենտներ և զբոսաշրջիկ չեն համարվում):

Ուսանողները անկախ սովորելու ժամկետից, համարվում են իրենց երկրի ռեզիդենտներ և զբոսաշրջիկ:

2. Հարցաթերթերի որոշ հարցերի լրացման կարգը

Հետազոտությունն իրականացվում է երկու հարցաթերթի միջոցով՝ «Ժամանողի հարցում» և «Մեկնողի Հարցում»: Հարցաթերթերի 1-ին և 2-րդ հարցերին պատասխանում են բոլոր ժամանողները և մեկնողները: Հարցաթերթերի 3-րդ հարցի միջոցով առանձնացվում են այցելուները զբոսաշրջիկներից, այսինքն՝ եթե այցելուն չի գիշերել առնվազն մեկ գիշեր, կամ անընդմեջ մնացել է 1 տարուց ավել, ապա նման այցելուները զբոսաշրջիկ չեն համարվում:

Հարցաթերթերի մնացած հարցերն առնչվում են զբոսաշրջիկներին և դրանք պետք է լրացվեն հարցազրույցի միջոցով, հիմք ընդունելով միայն հարցվողի պատասխանները:

Հարցվողը իր պատասխաններում ազատ է և կարող է պատասխանել բոլոր հարցերին, կամ մի խումբ հարցերի կամ ընդհանրապես չպատասխանել ոչ մի հարցի:

Ճանապարհորդության նպատակը ըստ հարցաթերթի կարող է լինել

1) **գործնական** (սարքավորումների տեղակայում, պայմանագրերի կնքում, խորհրդակցությունների, կոնգրեսների, ցուցահանդեսների, տոնավաճառների մասնակցություն, դասախոսություններ, կառավարական և մասնավոր գործուղումներ),

2) **բուժումը** (այցելություն առողջարաններ, հանգստյան տներ և այլ առողջապահական հաստատություններ առողջության վերականգնման նպատակով),

3) **կրթությունը** (ուսուցման, վերապատրաստման կամ հատուկ մասնագիտական դասընթացների մասնակցություն),

4) **հանգիստը կամ ժամանցը** (հանգստի, տեսարժան վայրերի դիտում, մարզական, մշակութային միջոցառումների, խանութների այցելություն և այլն),

5) **մարզական, մշակութային միջոցառումներին մասնակցությունը** (մարզական միջոցառումների և համերգների, թատերական ներկայացումների անմիջական մասնակցություն),

6) **այցելություն հարազատներին, ընկերներին,**

7) **այլ:**

«Մեկնողի հարցման» 12-րդ հարցում նշվում է այն կազմակերպության անվանումը, որի միջոցով իրականացվել է հյուրանոցի ամրագրումը:

«Ժամանողի հարցման» 10-11-րդ և «Մեկնողի հարցման» 16-17-րդ հարցերին պատասխանելու են այն այցելուները, որոնք ճանապարհորդությունը կազմակերպել են ճամփորդական փաթեթով, որը կարող է նախատեսված լինել ինչպես մեկ անձի, այնպես էլ մի քանի անձի համար: Ուստի, «որքա՞ն էք վճարել ճամփորդական-փաթեթի համար» հարցին պատասխանելիս պետք է նշվի ամբողջ փաթեթի արժեքը, այլ ոչ թե մեկ անձինը, բացառությամբ այն դեպքերի երբ փաթեթը ձեռք է բերվել մեկ անձի համար:

«Ժամանողի հարցման» 12-րդ և «Մեկնողի հարցման» 18-րդ հարցերին պատասխանելու են այն այցելուները, որոնք ճանապարհորդությունը կազմակերպել են ինքնուրույն կամ գործատուի կողմից գործուղման նպատակով: Ընդ որում, «Ժամանողի հարցման» 12-րդ հարցն առնչվում է այն ծախսերին, որոնք զբոսաշրջիկը կատարել է մինչև ճանապարհորդությունն սկսելը (տոմսերի ձեռք բերման, հյուրանոցի ամրագրման, ներքին տրանսպորտի համար և այլն), իսկ 13-րդ հարցը՝ այն ծախսերին, որոնք կատարել է արտերկրում՝ տարբեր նպատակներով:

«Ժամանողի հարցման» 12.5-րդ և «Մեկնողի հարցման» 18.7-րդ կետերը վերաբերվում են միայն մեկնողներին և ժամանողներին (այս կետերում չի ներառվում այլ անձանց համար կատարված ծախսերը):

Հարցաթերթի հերթական համարը նշելիս, յուրաքանչյուր հաշվարար «Ժամանողի հարցում» և «Մեկնողի հարցում» հարցաթերթերը համարակալում է առանձին-առանձին: